Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Буряат-Монголой ҮНЭН

№ 20 (7050)
ЯНВАРИИН 25
ВТОРНИК
1955 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ (1-дэхи нюур).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ (1-дэхи нюур).

Ажалшадай түлөөлэгшэдэй hунгалтын урда тээхи Окружной зүблөөнүүд дээрэ коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадууд халуунаар дэмжэгдэбэ (1-дэхи нюур).

Ородэй түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан научна сесси (1-дэхи нюур).

Ородой түрүүшын революциин табин жэлэй ой (2—3-дахи нюурнуудта).

Республикын ажалшад БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар Эхэ ороной́гоо эрхим хүнүүдые дэбжүүлнэ (3-дахи нюур).

А. Николаев.—Тугалые эхэhээнь hалгаажа түлжүүлхэ арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ (4-дэхи нюур).

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй бюрогой шиидхэбэрине хитад арад ехээр hайшаана (4-дэхи нюур).

Французска коммунистическэ партиин ЦК-гэй пленум болоxонь (4-дэхи нюур).

Промышленностиин резервые Эхэ оронойнгоо аша туhада зорюулха

Манай ороной арадай ажахы хүсэ хүгжэлтынгөө замаар урагшаа найдамтайгаар дабшажа ябана. Манай промышленность түргэн темпээр хүгжэнэ, табадахи табанжэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ бүхы арга боломжотой гэжэ hаяхан тунхаглагдаhан, 1954 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэл харуулба.

Социалистическэ экономикын, арадай ажана байдалые hайжаруулгын, Эхэ ороной хүсэ шадалые улам бэхижүүлгын, тэрэнэй бэеэ хамгаалха шадабарине шангадхалгын гол үндэhэ hуури болохо манай хүндэ индустриин амжалтануудаар советскэ хүнүүд илангаяа баясана. Хүндэ промышленностиин hалбаринуудые эрхилдэг бүхы союзна министерствонүүд СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерствоhээ бэшээнээ 1954 оноойнгоо түсэбые дүүргэхэhээ байтагай үлүүлэн дүүргээ гэжэ мэдээгдэбэ. Хүндэ индустриин шухала шухала олохон продукцияар жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Хүндэ индустриин хүсэ ехэтэйгээр хүгжэhэнэй ашаар промышленностиин бүхы hалбари, тэрэ тоодо арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилдэг hалбари хүгжэжэ байна. 1954 ондо эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ үргэдхэгдөө, тэрээнтэй хамта, хүн зоной ехээр хэрэглэжэ байгаа продукци ехээр гаргагдадаг болоhон, эд товарнуудай ассортимент hайжарhан байна.

Манай промышленностьда түхеэрэлтэнүүд жэлhээ жэлдэ улам бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана, түүхэй эд, материалнууд, түлишэ ба электроэнерги гамтайгаар гаргашалагдана, шэнэ техникые нэбтэрүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд үргэнөөр бэелүүлэгдэнэ. Тэрэнэй ашаар, мүн тэршэлэн хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдэй үйлэдбэриин-техническэ мэргэжэлэй дээшэлhэнэй ашаар ажалай бүтээсэ саг үргэлжэ ехэ болоно, продукциин шанар hайжарна, тэрэнэй өөрынь үнэ химдарна.

Эдэ бүхы амжалтануудай туйлагдаhаниинь элитэ. Гэхэтэй хамта, тэрэ хадаа туйлаhанаараа hанаагаа амарха эрхэ олгоногүй. Олохон предприятинуудай, тэрээнhээ байтагай үйлэдбэриин бүхэли hалбаринуудай хүдэлмэридэ, министерствонүүд болон ведомствонүүдэй зүгhөө тэдэнине хүтэлбэрилгэдэ ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй эсэстэ манай промышленностьда бии байhан доторой ехэхэн резервнүүд олонхи ушарта ашаглагдангүй үлэнэ.

Тиихэдэ 1954 оноойнгоо түсэбые бүхы дээрээ дүүргэхэhээ байтагай үлүүлэн дүүргэhэн министерствонүүдтэ гээгдэжэ ябаhан үсөөн бэшэ предприятинуудай бии байhан ябадалтай эбсэжэ болохогүй байна.

Үйлэдбэрине муугаар эмхидхэhэнэй эсэстэ нилээд олон предприятинуудай жэгдэ бэшээр хүдэлдэг ябадал промышленностиин хүдэлмэридэхи гол дутагдалнуудай нэгэн болоно. Жэгдэ бэшээр хүдэлмэрилгэ хадаа үйлэдбэридэ тон ехэ гарза хохидол ушаруулна. Энэ дутагдалые усадхахын тула промышленностиин тон ехэ резервые ашаглаха хэрэгтэй. Тон нэгэ жэгдээр хүдэлмэрилхэ гээшэ хүдэлмэришэд ба түхеэрэлгэнүүдэй hаатаха ябадалые, сагhаа үлүү хүдэлмэрилгэдэ ашаггүй гаргаша хэхэ, салин хүлhэнэй фондые үлүү ехээр гаргашалха, үйлэдбэридэ голодоhо гаргаха ябадалые эрид багадхаха, олонхи ушарта сүм усадхаха арга олгодог байна.

Зарим министерствонүүд элбэг болоhон зүйлнүүдээр даалгабаря үлүүлэн дүүргээд, шухала шухала продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэнгүй, гүрэндэ гарза хохидолтой ябадал гаргана.

Хүдэлмэришэдые үйлэдбэриин hуралсалда хабаадуулха талаар үнгэрэгшэ жэлдэ манай промышленностьда ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Предприятинуудай техническэ зэбсэгжэлгын ургаhанай ба кадрнуудай мэргэжэлэй дээшэлhэнэй эсэстэ 1954 ондо ажалай бүтээсэ, 1953 оноойхитой сасуулхада, промышленностьда 7 процент, барилгада 8 процент ургаhан байна.

Гэхэтэй хамта, ажалай бүтээсын ургалтын олон резервнүүд ашаглалгада үшөөл оруулагдаадүй. Нефтяной промышленностьда нефть бэдэржэ үрэмдэн малталгые түргэдхэхэ жэлэй даалгабари дүүргэгдээгүй, тиихэдэ станогуудай ба кузнечно-нягтаруулгын түхеэрэлгын парк машина бүтээлгэдэ дутуу ашаглагдана. Ой модоной промышленностьда, барилганууд дээрэ, мүн бүхы дээрээ барилгын индустрида тон баян техникэ олон ушарта тон hулаар ашаглагдана.

Ороной гол шухала интересүүд хадаа эдэ дутагдалнуудые эрид усадхахые эринэ. Хойшолуулашагүй шухала зорилго юуб гэхэдэ, арадай ажахын бүхы hалбаринуудта, илангаяа машина бүтээлгэдэ дэлхэйн техникын мүнөөнэй хэмжээндэ харюусама, алмаса ба бүтээсэ ехэтэй шэнэ машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые ухаалан зохёолго ба нэбтэрүүлгэдэхи гээгдэлые дабаха ябадал болоно. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, үйлэдбэрине механизацилга ба автоматизацилгада, түрүүшын ээлжээндэ хүшэр ба ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилгада онсо анхарал хандуулагдаха ёhотой. Министерствонүүд, главканууд, трестнүүд, ажахын бүхы органууд үйлэдбэрине хүтэлбэрилгын хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тэрээнэй арга дүршэлые нарижуулан hайжаруулха, предприятиин техникэ болон экономикые гүнзэгыгөөр мэдэжэ, тэдээндэ ёhотой туhаламжа үзүүлжэ байха ёhотой.

Партийна организацинууд табадахи табанжэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөе толгойлхо, тэдээнэй творческо эдэбхиие, ажалай бүтээсэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлгэдэ зорюулха ёhотой. Техническэ прогрессэй түлөө тэмсэлые толгойлхо, гээгдэнги, хүдэлсэгүй али бүхы үзэгдэлнүүдые эрид шууд усадхан зайсуулжа, бүхы шэнэ, түрүү ба прогрессивнэ юумэндэ зам табижа байха гээшэ предприятинуудай партийна организацинуудай үүргэ мүн. Үйлэдбэриин новаторнууд тушаа үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаха, бүхы үргэн олон хүдэлмэришэдые тэдээнэй хэмжээндэ хүрэтэр урагшань татаха, түрүү конструкторнууд, технологууд, ухаалан зохёогшод болон рационализаторнуудые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ хэрэгтэй.

Союзна республиканудай Верховно Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтада бэлэдхэл манай орон дотор улам үргэнөөр дэлгэржэ байна. Промышленностиин хүдэлмэришэд манай бүхы арадтай хамта hунгалтада бэлэдхэлые социалистическэ мүрысөөнэй саашанхи шэнэ дэбжэлтээр тэмдэглэнэ. Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр советскэ арад табадахи табанжэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэжэ, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ шэнэ ехэ оруулалта хэхэ байна.

(«Правдын» январиин 23-най түрүү бэшэгhээ).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

СССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **тогтоохонь:**

СССР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие 1955 оной февралиин 3-да Москва городто зарлаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1955 оной январиин 22.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум 1955 оной январиин 22-то Указ гаргаа. Тэрэнэй ёhоор hунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэгү, али секретарь 1955 оной январиин 29-hөө мартын 1 хүрэтэр хүдэлдэг ажалhаа сүлөөлэгдэхэ болоо. Тиихэдээ, тэдэнэр ажаллажа байhан газарhаа салин хүлhээ абаха байна.

Ажалшадай түлөөлэгшэдэй hунгалтын урда тээхи Окружной зүблөөнүүд дээрэ коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадууд халуунаар дэмжэгдэбэ

hунгуулиин 745-дахи Кяхтинска округ

hаяхан Кяхта городой Культурын байшанда хүн зон олооро сугларанхай байгаа hэн. Эдэнэр республикын 7 аймаг, 3 городhоо ерэhэн hунгагшадай түлөөлэгшэд байба. Закаменай, Торниин, Зэдын, Кударын, Бичурын, Кяхтын, Сэлэнгын аймагуудhаа, Городок, Гусиноозёрск, Кяхта городуудhаа уулзаhан нүхэдүүд нютаг нютагайнгаа hонинуудые хөөрэлдэжэ, баясана.

Үдэрэй 3 час... Зүблөөндэ хабаадаhан түлөөлэгшэдэй даалгабаряар БМАССР-эй габьяата багша Михаил Яковлевич Матюшевский президиумэй столой саана гаража, hунгалтын урда тээхи окружной зүблөөе нээгдэhэн дээрэ тоолоно.

Эгээн түрүүлэн Бургалтайн МТС-эй комбайнер нүхэр Пикапков үгэ абажа, өөрынгөө коллективэй суглаан дээрэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар зоотехник **Анна Никитична Овчинниковае** дэбжүүлhэн тухайгаа хэлэбэ. Ургажа ябаа залуу мэргэжэлтын ажал ба ажаябадал тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Саашадань нүхэр Пикапков хадаа Анна Никитична Овчинниковагай кандидатурые дэмжэхыень бүхы сугларhан түлөөлэгшэдые уряалба.

Галуута Нуурай № 5 шахтын инженерэй туhалагша нүхэр Золотухин шахтёрнуудай коллективэй зүгhөө РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд **К. Е. Ворошилов, Н. А. Булганин, М. Г. Первухин** болон Бургалтайн МТС-эй зоотехник **А. Н. Овчинникова** гэгшэдэй дэбжүүлэгдэhэн тухай мэдээсэбэ. Энэнь бүхы сугларагшадай нэрьемэ альга ташалгаар дэмжэгдэбэ.

Саашань нүхэр Золотухин шахтёрнуудай дэбжүүлhэн кандидатурые дэмжэхые уряалаад, коллективнай амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ, 1955 оной хоёр hарын туршада 3 мянган тонно шулуу нүүрhэ түсэбhөө гадуур гүрэндөө үгэхэ байна гэбэ. Энэмнай hунгуулиин үдэртэ эгээл хүндэтэй бэлэг болохо юм,—гээд үгэеэ дүүргэнэ.

Кяхтын хүдөө ажахын техникумэй студент Макаров үгэ эрижэ абаад, Эхэ оронойнгоо бүхы ажалшадтай, тэрэ тоодо зол жаргалта залуушуултай хамта гүрэн түрын дээдэ органдо hунгаха эрхэтэй байhандаа омогорхон хэлэбэ. ВЛКСМ-эй гэшүүн, залуу мэргэжэлтэ **Анна Никитична Овчинниковагай** РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэниинь хадаа манай залуушуулай бүрин эрхэтэй байhые үшөө дахин гэршэлнэ.

Кударын аймагта hунгалтын урда тээхи суглаануудай политическэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэргэгдэжэ байhан тухай Хамнигадайн МТС-эй партийна эхин организациин секретарь нүхэр Бадмаев хэлэбэ.

—Аймагай ажалшад нэгэн hаналтайгаар РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар **К. Е. Ворошиловые, Н. А. Булганиниие, М. Г. Первухиниие** болон **А. Н. Овчинниковае** дэбжүүлээ, — гэжэ нүхэр Бадмаев мэдүүлбэ.

Городок городой хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэ нүхэр Карабаинов түрүүлэн үгэ хэлэгшэдэй дурадхалые зүбшөөгөөд, hунгалтын үдэр Городогой хүдэлмэришэн бултадаа коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй арадай блогой кандидадуудай түлөө дуугаа нэгэн хүн шэнги үгэхэ байhаниинь мэдүүлхэ гэжэ намда даалгаа hэн гэбэ. Эдэ үгэнүүдынь бүхы сугларагшадай альга ташалгануудаар хүлеэн абтана.

Зэдын аймагай Боргойн совхозой хүдэлмэришэн нүхэр Слепнев, Окино-Ключевскойн МТС-эй партийна эхин организациин секретарь нүхэр Унагаев, Закаменай аймагай Улэгчинэй дунда hургуулиин директор Цыганова, ВСЖД-эйн хэлхээ-холбооной долоодохи дистанциин техник С. И. Шах, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн нүхэр Каленов болон бусад, хамтадаа 15 түлөөлэгшэд үгэ хэлэжэ нэгэн hанал бэдолтой байhанаа мэдүүлбэ.

Үгэ хэлэлгын hүүлээр суглаанда хабаадагшад **резолюци** баталан абаа. Тус резолюци соо **РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар Парти, Правительствын хүтэлбэрилэгшэд нүхэд К. Е. Ворошиловые, Н. А. Булганиниие, М. Г. Первухиниие болон Бургалтайн МТС-эй зоотехник Анна Никитична Овчинниковае РСФСР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгуулиин 745-дахи Кяхтинска округhоо дэбжүүлхэ тухай абаhан ажалшадай хамтын суглаануудай шиидхэбэринүүдые халуунаар дэмжэхэ** гэжэ хэлэгдэнэ.

Мүн **РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэhэн нүхэд К. Е. Ворошиловые, Н. А. Булганиниие, М. Г. Первухиниие, А. Н. Овчинниковае hунгуулиин 745-дахи округто баллотироболагдаха зүбшөөлөө үгэхыень окружной зүблөөн гуйна.**

hүүлээрнь РСФСР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгуулиин 745-дахи Кяхтинска округой бүхы hунгагшадые, 1955 оной февралиин 27-ной hунгалтын үдэртэ нэгэн hаналаар коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй арадай блогой кандидадууд **К. Е. Ворошиловай, Н. А. Булганинай, М. Г. Первухинэй, А. Н. Овчинниковагай** түлөө голосоо үгэхыень уряалhан хандалга-бэшэг баталан абаба.

Зүблөөнэй хоёрдохи асуудалаар hунгуулиин участок бүхэндэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн нүхэдэй түлөө агитаци эмхидхэхэ этигэл найдабаритай нүхэдые баталба.

Энээгээр hунгуулиин окружной зүблөөн хаагдажа, зүблөөндэ хабаадагшадта hонирхолтой концерт харуулагдаба.

hунгуулиин 742-дохи Улан-Удын округ

Үдэшын 8 час... Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театр соо хүн зон хэзээ хэзээнэйхиhээшье олон. Тэдэнэй дунда Улан-Удэ городой предприятинуудай түрүүшүүл, наука ба искусствын хүдэлмэрилэгшэд, студентнэр, Советскэ Армиин түлөөлэгшэд бии. Эдэнэр hунгуулиин 742-дохи Улан-Удын округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй hунгалтын урда тээхи окружной зүблөөндэ сугларaa.

Улан-Удын Железнодорожно районой ажалшадай түлөөлэгшэ, наhажаал hунгагша нүхэр Армянинов hунгалтын урда тээхи окружной зүблөөе нээгээд, ингэжэ хэлэбэ:

— Зай, нүхэд! РСФСР-эй БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ, мүн нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтада бэлэдхэл ажалай ба политическэ дэбжэлтын оршон байдалда ябуулагдажа байна. Энэ үедэ түрэл Коммунистическэ парти болон Советскэ правительствые тойрон советскэ арад бүри нягтаар жагсана, табадахи табанжэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлээ улам бүри шангадхана.

Манай hунгуулиин округой ажалшад, предприятинуудай ба эмхи зургаануудай коллективүүд, олониитын организацинууд өөhэдынгөө суглаанууд дээгүүр РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдые, мүн республикынгаа эрхим түрүү хүнүүдые хаа хаанагүй дэбжүүлээ. Тиимэ тула, мүнөөдэр энэ зүблөөн дээрээ округой ажалшадай түлөөлэгшэдтэй бидэнэр хамтаараа хэлсэжэ, коллективүүдhээ дэбжүүлэгдэhэн кандидадууд тухайгаа үгэеэ нэгэдэхэ гэжэ сугларaaбди,—гээд үгэеэ дүүргэнэ.

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой солото строгальщик нүхэр Е. Г. Курочкин эгээн түрүүлэн үгэ абажа хэлэбэ. Манай заводой коллектив бүгэдэарадай hайндэр—hунгалтын үдэрые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, абаhан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тиин валовой продукци гаргалгын 1954 оной түсэбые 104 процент, товарна продукциин—105 процент, үйлэдбэриин бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбые 106 процент дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 4 миллион гаран түхэригэй продукци гүрэндөө үгөө.

Мүнөө hунгалтада бэлэдхэл үргэнөөр ябажа байна. hаяхан манай заводой коллектив өөрынгөө суглаан дээрэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд **Георгий Максимилианович Маленковые, Никита Сергеевич Хрущевые,** мүн БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ, бурят-монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүн **Доржи Цыремпилович Цыремпилониие** дэбжүүлээ.

Доржи Цыремпиловичын ажаябадал ба ажал хүдэлмэри тухай нүхэр Курочкин дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ. 742-дохи Улан-Удын округhоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэhэн нүхэд **Г. М. Маленковой, Н. С. Хрущевой, Д. Ц. Цыремпилоной** кандидатурануудые нэгэн hаналаар дэмжэхые заводойнгоо олон мянган хүдэлмэришэдэй коллективэй үмэнэhөө уряалнаб,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

—Манай республиканска больницын хүдэлмэрилэгшэд коллективэйнгээ суглаан дээрэ нүхэд **Г. М. Маленковые, В. М. Молотовые, Н. С. Хрущевые, Д. Ц. Цыремпилониие** Российска Федерациин Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлээ. Тиигээд энээн тухайгаа hунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн дээрэ хэлэжэ үгэхые намда ехээр найдаа hэн, — гэжэ РСФСР-эй ба БМАССР-эй габьяата врач нүхэр Д. К. Шопхоев хэлэбэ.—Тиимэ тула февралиин 27-до hунгуулиин участогта эмхитэйгээр ерэжэ, нүхэд Г. М. Маленковой, В. М. Молотовой, Н. С. Хрущевой, Д. Ц. Цыремпилоной түлөө нэгэн хүн шэнгеэр голосуудаа үгэхыетнай уряалнаб,—гэбэ.

Удаалан үгэ хэлэhэн түлөөлэгшэд бүгэдөөрөө дээрэ дурсагдаhан дурадхалнуудые халуунаар дэмжэбэд. Улан-Удын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэн нүхэр Сокина, Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын артист нүхэр Иванов, ветеринарна науканuудай кандидат нүхэр Косых, Улан-Удын паровозно депогой машинист нүхэр Петров гэгшэд удаа удаагаар бодожо, үгэнүүдые хэлээд, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата бэхи блогой кандидадууд нүхэд **Г. М. Маленковой, В. М. Молотовой, Н. С. Хрущевой, Д. Ц. Цыремпилоной** түлөө бүгэдөөрөө голосуудаа үгэхые уряалба.

—Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө голосовалхадаа, бидэ Эхэ оронойнгоо улам бүри hалбаран хүгжэхын түлөө голосовалхабди, — гэжэ машинист нүхэр Петров мэдүүлбэ.

Улан-Удын № 742 округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй hунгалтын урда тээхи зүблөөн нүхэд **Г. М. Маленковые, В. М. Молотовые, Н. С. Хрущевые, Д. Ц. Цыремпилониие** РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлээд, тус округто баллотироболагдаха зүбшөөлөө үгэхыень тэдэнэрые гуйха гэжэ нэгэн дуугаар тогтообо.

hүүлээрнь Улан-Удын № 742 округой бүхы hунгагшадта хандаhан хандалга суглаанда хабаадагшад баталан абаба.

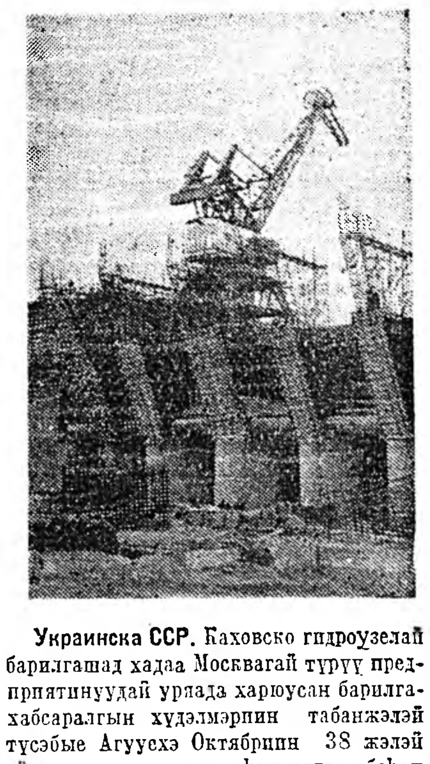

Украинска ССР. Каховско гидроузелай барилгашад хадаа Москвагай түрүү предприятинуудай уряада харюусан барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин табанжэлэй түсэбые Агуусхэ Октябриин 38 жэлэй ой хүрэтэр дүүргэхэ гэhэн уялга абаhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гидроэлектростанциин байшангые барилга

ТАСС-эй фотохронико.

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан научна сесси

ЛЕНИНГРАД, январиин 21. (ТАСС). 1905—1907 онуудай ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан научна сесси СССР-эй Наукануудай академиин конференц-зал соо мүнөөдэр нээгдээ. СССР-эй Наукануудай академиин түүхын Институдай соведэй эрдэмтэд, академиин Ленинградска таhаг ба А. А. Ждановай нэрэмжэтэ университедэй түүхын факультет энэ сессиие эмхидхэhэн байна. Ленинградай ниитын организацинуудай, научна эмхи зургаануудай болон дээдэ hургуулинуудай түлөөлэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсана.

1905 оной революцида хабаадагшадые сугларагшад халуунаар амаршалаа.

СССР-эй Наукануудай академиин түүхын Институдай директор, түүхын науканuудай доктор А. Л. Сидоров сессиие нээхэ зуураа үгэ хэлэhэн байна. Удаань, «В. И. Ленин ба 1905 оной революциин урда тээхэнэ Петербургда болоhон революционно хүдэлөөн» гэhэн элидхэл профессор С. Н. Валка хэhэн байна. Ородой түрүүшын революциин экономическа нүхэсэл шалтагаан тухай түүхын науканuудай кандидат М. Я. Гефтер (Москва) элидхэл хээ. Эстонидо революциин эхилhэн тухай, Таллинда, Эстониин бусад хэдэ хэдэн городуудта 1905 оной январида болон февральда стачечна хүдэлөөнэй үргэнөөр дэлгэрhэн тухай түүхын науканuудай доктор Г. Мосберг (Таллин) элидхэл хэхэдээ мэдээсээ.

Үглөөдэр сессин хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ байна. Программын ёhоор «В. И. Ленин 1905—1907 онуудай революци тухай» гэhэн элидхэлые академик А. М. Панкратова хэхэ байна. 1905 ондо арми дотор болоhон революционно хүдэлөөнэй түүхын асуудалнуудаар Петербургда ба бусад газарнуудта 1905 оной январиин 9-дэ болоhон событинуудта Баруун Европын оронуудта ямараар сэгнэлтэ үгэдэг байhан тухайнь научна мэдээсэлнүүд хэгдэхэ байна.

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй гүрэнэй библиотекэ соо выставкэ нээгдэбэ

Ородой түрүүшын революциин эхилhээр 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан номой выставкэ СССР-эй гүрэнэй библиотекэ соо январиин 21-дэ нээгдээ.

Россиин экономическа ба политическэ байдалые шэнжэлэлгэдэ зорюулагдаhан марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд эндэ олоор табигданхай. «Искра», «Брдзола», «Вперед», «Пролетарий» гэжэ газетэнүүдэй зарим номернуудай фото буулгабари мүн лэ табигданхай.

Гол стендын зурагууд болон номууд 1905 оной январиин 9-нэй (22-ой) событинуудта зорюулагданхай. Бусад таhагуудайнь материалнууд Россида революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтые, ородой түрүүшын революциин уласхоорондын удхашанарые харуулна. «Ородой түрүүшын революциин үедэ большевигүүдэй тактика» гэhэн темэ ехэ hуури эзэлнэ. (ТАСС).

Ородой түрүүшын революциин табин жэлэй ой

(Тезисүүд)

Советскэ Союзай арадууд ба бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэн ородой түрүүшын революциин табин жэлэй алдарта ойе энэ жэлдэ тэмдэглэжэ байна.

1905—1907 онуудта Россида болоһон революци хадаа империализмын үедэхи эгээн түрүүшын арадай революци байһан юм. Манай ороной арадуудай ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ажабайдалда түүхэтэ бүхэли үе болоһон 1905—1907 онуудай революци Россин хүдэлмэришэд, таряашадай социальна ба национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй шухала шата байгаа. Революциин ябажа байһан бүхы үедэ ородой пролетариат ба таряашадтай гар гараа барисалдан, Украиныһ, Белоруссиин, Польшын, Прибалтикын, Закавказиин, Дунда Азиин ба хаанта Россин бусад заха хизаарнуудай хүдэлмэришэд ба таряашад өөһэдынгөө ниитэ дайсадай—хаанта засагай ба помещигүүдэй урдаһаа эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн юм.

Энэ революциин хүтэлбэрилэгшэнь ба хүгжөөгшэ гол хүсэниинь пролетариат байгаа. Таряашадай олониитые өөрыгөө тойруулан нэгэдүүлжэ, Рэссин хүдэлмэришэн анги 1905—1907 онуудай революционно байлдаануудай үедэ таряашадтай холбоо барисаа хэхэ үндэһэ һуури бии болгоо, тиигэжэ 1917 ондо помещигүүд ба капиталистнуудай засагые унагааһан, манай ороной арадуудта социализмын замые нээжэ үгэһэн олониитын хүсые бии болгоо һэн.

Россин хүдэлмэришэн ангиин дайшалхы авангард — агуухэ Ленинэй байгуулһан шэнэ түхэлэй, бодото марксистска парти — Коммунистическэ парти революционно арад зониие толгойлһон юм.

1905—1907 онуудта болоһон революци олониитые политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ тон шухала һургуули байгаа; тэрэ революци олон миллион хүдэлмэришэн, таряашадые политическэ ажабайдалда ба тэмсэлдэ һэрюулэн бодхоогоо, мүн эсэшэ сусашагүй революционно тэмсэлэй баатарлиг үльгэр жэшээнүүдые харуулаа. Тэдэ үльгэр жэшээнүүдыень дагажа, гансашье Россин ажалша олониитэ бэшэ, харин дэлхэйн бусад олон оронуудай ажалшад һургаал абан хүмүүжэһэн байна. Ородой түрүүшын революци бүхы дэлхэйн түүхэдэ шэнэ үеые—политическэ гүнзэгы ехэ һандаралгын ба революционно шуургануудай үеые нээгээ. Европодо хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ба дарлалта доро байһан Азиин арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй дэбжэлтэдэ эхи табяа.

Ородой түрүүшын революци хаанта засагай гүрэнэй байгуулалтые узуур унгидань хүрэтэр доһолгожо, помещигүүд ба капиталистнуудай эзэрхэлгэдэ элитэ ехэ сохилто хэһэн юм. 1905—1907 онуудта болоһон революциин илагдабашье, энэ революцида олдоһон дүй дүршэл хадаа Агуухэ Октябрьска социалистическэ революцида манай ороной хүдэлмэришэн ангиин ба үгытэй таряашадай илахадань туһалһан байна. «1905 оной «генеральна репетицигүйгөөр»,—гэжэ В. И. Ленин бэшээ һэн,—1917 оной Октябрьска революциин илалта туйлажа шадагдахагүй байгаа» (Зохёолнууд, 31-дэхи том, 11-дэхи нюур).

I.

1. XIX зуун жэлэй эсэстэ — XX зуун жэлэй эхиндэ хуушанай, монополистическэ болохын урда тээхи капитализм монополистическэ капитализмаар, империализмаар һэлгэгдэжэ, империализмын хүгжэлтэнь капиталистическэ системын үмхирэн муудалгаар ба доройтон уналгаар, социальна ба политическэ зүрилдөөнүүдэй улам хурсадалгаар тодорхойлогдоно.

XX зуун жэлэй эхиндэ хаанта Росси хадаа империализмын бүхы зүрилдөөнүүдэй гол газарынь болоһон байна. Энэ орон дотор ябан ошоторoo социалистическэ революци болон хүгжэхэ буржуазно-демократическа, арадай революциин болохын тула зохихо нүхэсэл хүсэд бүрилдэн бии болоод байба. Энэ хадаа Россин социально-экономическа ба политическэ хүгжэлтын бүхы ябасаһаа дулдыдан гараһан юм.

Россида монополистическэ капитализмын хүгжэхэтэй хамта, ороной экономикодо ба политическэ байгуулалтада крепостничествын үлэгдэлнүүд тон ехэ байба. Тэдэ үлэгдэлнүүдэй эгээн ехэнь хаанта засаг ба помещигүүдэй газар уһа эдлэлгэ байһан юм.

Крепостничествын үлэгдэлнүүд Россин бүхы олониитын байгуулалтада ехэ нүлөө үзүүлжэ байгаа. Тэдэ үлэгдэлнүүдһээ шалтагаалан, пролетариат зэрлиг шэрүүн капиталистическэ дарлалта доро байдаг, ороной хүн зоной ехэнхи хуби болохо таряашадые ядарал зоболондо, үгырэлгэ ба гуйраншалгада ходо оруулдаг байба. Помещигүүд ба капиталистнуудай дарлалтын хажуугаар хаанта хархис засаг бүхы түрүү, үнэн зүб юумые даран, зоргоороо аашалжа байба. Хүдэлмэришэд, таряашад политическэ ямаршье эрхэгүй һэн.

Үйлэдбэридэхи крепостническа шахуу харилсаанууд, ехэ финансова капиталай эзэдтэй холбоо барисаатай байһан хархис помещигүүдэй зоргоороо аашалалга хадаа ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтые, наука, техникэ, культурын ургалтые ехээр хойшо татадаг, промышленностиин гол һалбаринуудай ехэнхи хубиие булимтаран абаһан гадаадын капиталһаа Россин дулдыданги байдалые улам ехэдхэдэг байба.

Хаанта засаг хадаа Россин ород бэшэ арадуудые хатуу шэрүүнээр дарлаха, тэдэниие хара хүсөөр ород ёһоной болгохо ба национальна культурыень дараха гэһэн политика ябуулдаг һэн. Хаанта засаг арадуудай хоорондо яһа хаяжа, тэдэниие эбгүй болгохо ба нэгэ арадые нүгөөдэтэйнь үһөөтэй байлгахые оролдодог һэн. Ород бэшэ арадуудай ажалша олониитэ өөһэдынгөө ба ородой помещигүүд, капиталистнуудай дабхар дарлалта доро зобожо байгаа.

Помещигүүдэй, капиталистическэ, национальна—эдэ бүхы дарлалтанууд хаанта засагай полицейскэ зоргоороо ошоһон аашанuудтай ниилэхэдээ ажалша олониитын байдалые тэсэшэгүй муу болгодог һэн, эгээл тиимэһээ социальна зүрилдөөнүүд илангаяа хурсадажа ба гүнзэгыржэ байгаа. Ороной олониитын хүгжэлтын үндэһэн эрилтэнүүд, Россин арадуудай эгээн шухала интересүүд тэрэ үеын байгуулалтые, эгээн түрүүшээр — помещигүүдэй газар уһа эзэмдэхэ ябадалые ба хаанта засагые усадхан үгы болгохые баадхажа байба. Буржуазно-демократическа, арадай революци хэбэл лэ эдэ бүхы түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэжэ болохо байба.

2. XVII—XIX зуун жэлнүүдэй үедэ баруун зүгтэ болоһон буржуазна революцинуудһаа илгаань юун байгааб гэхэдэ, Россидахи буржуазно-демократическа революциин хүтэлбэрилхы хүсэниинь мүнөөнэй обществын эгээн революционно анги болохо пролетариат байһан юм. Хүдэлмэришэн анги энэ революциин илахые тон ехээр хүсэжэ байба, юуб гэхэдэ, имагтал тиимэ аргаар хүдэлмэришэн анги демократическа эрхэнүүдые олохо, өөһэдынгөө организацинуудые бэхижүүлхэ, ажалша олониитые хүтэлбэрилхэ дүй дүршэлтэй болохо ба дадал абаха, политическэ засаг буляан абахын түлөө тэмсэл эрхилхэ зэргэтэй байгаа.

Российска пролетариат онсо өөрэ оршон байдалда бүридэһэн ба хүгжэһэн дээрэһээ революционно тэмсэл эрхилхэ талаар хүсэ шадал ехэтэй байба. Томо томо предприятинууд дээрэ хүдэлмэришэдэй олоороо ажалладаг байһан ушар хадаа пролетариадай эмхидхэлэй ба ушар ёһо мэдэхэ ябадалай хүгжэлтэдэ туһалдаг һэн. Тэрэ хадаа городто ба хүдөөдэ байдаг хүн зоной дундаһаа үгыржэ, пролетарска шэнжэтэй болоһон уладуудта үргэнөөр түшэглэдэг байһаараа мүн лэ хүсэтэй һэн. Пролетариадай нилээд ехэ отрядууд Россин национальна заха хизаарнуудта (Украинада, Прибалтикада, Кавказда болон бусад газарнуудта) ургажа гараһан байна.

XIX зуун жэлэй эсэстэхи хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн хадаа ороной политическэ ажабайдалда шухала удхашанартай нүхэсэл болоһон байгаа. Стачечна байлдаануудай ба олон зоной хабаадалгатай политическэ хүдэлөөнэй үедэ Россин хүдэлмэришэн анги хаанта засагта ба капитализмда эсэргүү хэһэн революционно тэмсэлдээ дүй дүршэлтэй болоһон юм.

Хэдэн миллион таряашан олониитэ революциин үедэ Россин пролетариадай ёһото союзнигынь байһан юм. Крепостничествын бүхы үлэгдэлнүүдэй экономическа үндэһэ һууринь помещигүүдэй газар уһа эдлэжэ байһан ябадал һэн, эгээл тиимэһээ аграрно-таряашадай асуудал Россидахи буржуазно-демократическа революциин шухала зүйлынь байгаа. Таряашадай үндэһэн интересүүд тэдэниие пролетариадай союзнигынь болгоһон байна, тиимэһээ тэдэнэр демократическа эрид хубилалта хэхэ ябадалай сэхэ шиидэнги тала баригшадынь байба. Имагтал революци хэбэл, газар уһа помещигүүдэй эдлэхэ ябадалые үгы болгожо, демократическа эрхэ сүлөө олгожо шадагдаха байгаа. Ородой революци хадаа таряашадай революци байһан юм, зүгөөр тэрэнэй илахынь тулада пролетариат эрхэбэшэ таряашадые хүтэлбэрилхэ ба өөһэдынгөө хойноһоо дахуулан ябаха зэргэтэй байгаа.

Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүгжэлтэһөө сошордоһон, хархис помещигүүдтэй ба хаанта засагтай олон талаараа холбоотой байһан ородой буржуази демократическа революциин илалтада, хаанта засагай ба крепостничествын бүхы үлэгдэлнүүдэй усадхагдаха ябадалда дурагүй байгаа.

Пролетариадай хүтэлбэрилхы үүргэ (гегемони), буржуазин резерв байһанаа пролетариадай резерв болон таряашадай хубилалга—эдэ бүгэдэ хадаа монополистическэ болоодүй капитализмын үеын революцинуудта орходоо шэнэ, империалистическэ үедэ болоһон демократическа революциин гол үндэһэн илгаань болоно.

Хаанта засагай интересүүд баруунай империализмын интересүүдтэй таһаршагүй холбоотой байгаа. Тиимэһээ хаанта засагые унагаалга хадаа империалистическэ системын үндэһэ һуурие заатагүй һандааха ушартай һэн.

3. 900-гаад онуудай эхеэр Россида революционно оршон байдал түргэнөөр хүгжэжэ байба. Промышленна кризис, городуудта ажалгүйдэлгэ ба хүдөө нютагуудта тохёолдоһон үлэсхэлэнтэ байдал ажалша олониитын ажаһуудалые улам бүри муудуулба.

Пролетариат экономическа стачкануудые хэдэг байһанаа, «Хаанта засагые үгы болгоё!» гэһэн лозунг табяад политическэ стачкануудые ба үйлсын жагсаалнуудые хэдэг болобо. Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн таряашадта революционно үзэл бодол шэбтэрүүлхы нүлөө үзүүлдэг байба. 1902. ондо помещигүүдтэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн таряашадай ниитэ хүдэлөөн Полтавска ба Харьковска губернинүүдтэ, Поволжьедо болобо.

Революциин дүтэлхэ бүри олониитын тэмсэлые хүтэлбэрилхэ тухай асуудал улам хурсаар табигдажа байба. В. И. Ленинэй зохёоһон ба РСДРП-гэй II съездээр (1903 ондо) баталан абтаһан идейнэ ба эмхидхэлэй принципүүдэй үндэһөөр революционно пролетарска партиие бии болгоһон ушар хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хуби заяанда айхабтар ехэ удхашанартай байгаа. Марксистска программаар зэбсэгжэһэн большевигүүд ангиин асари ехэ байлдаануудта жагсаба. Тэрэ программань буржуазно-демократическа революцида пролетариадай урда табигдаһан ойрын зорилгонуудые, мүн тэрэшэлэн социалистическэ революциин илалта ба хүдэлмэришэн ангиин диктатура тогтоохо ябадал хараалһан үндэһэн зорилгонуудые тодорхойлһон юм.

Ленин ба тэрэнэй хүтэлбэри доро ябаһан большевигүүд хадаа оппортунистнууд-меньшевигүүдтэ эсэргүү эрид шууд тэмсэжэ, өөрынгөө нэгэдэлээр, булад хатуу журамаар хүсэтэй, хүдэлмэришэн ангиин дайсадтай эбсэдэггүй революционно парти хэдэн миллион ажалшадые хүсэ ехэтэ революционно арми болгон нэгэдүүлжэ шадамаар парти байгуулжа байба.

Революционно марксистска партиин хүтэлбэрилдэг российска пролетариат бүхы түүхэтэ хүгжэлтын үе соо уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ дэбжэн гараба. Дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй гол газарынь Росси боложо байба.

4. Империализмын үедэхи түрүүшын дайнуудай нэгэн—1904—1905 онуудта Росси Япони хоёрой хоорондо болоошо дайн хадаа Россида революциин үүсхэгдэн дэлгэрэлгые түргэдхэһэн юм. Империалистическэ зүришэлдөөнүүдэй хурсадалгын, Корейе эзэмдэхэ, Хитад орониие хубааха ба Номгон далай шадархи нютаг оронуудта эзэрхэн зонхилхо гэжэ эрмэлзэдэг ехэ гүрэнүүдэй интересүүдэй зүришэлгын үрэнь болoжо энэ дайн эхилээ һэн. Тус дайн хаанта Россин сэрэгэй эмхидхэлэй ба гүрэнэй бүхы байгуулалтын тулюур мууе элирүүлэн харуулжа, олониитын ехээр дураа гуталга, зэбүүрхэл үүсхэһэн байна.

Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хэлбэришэгүй ургалта, дайн сэрэгтэ эсэргүү һанал бодолой орон дотор улам ехээр орьёлон дэлгэрэлгэ, засаг баригшадай дунда болоһон һамараан хадаа революционно ехэ кризисэй байдалда Россин ороһые гэршэлэн харуулаа бэлэй.

1905 оной январиин 9-нэй (22-эй) событинууд революциин эхин болоһон юм. Өөһэдынгөө хашаланта байдал тухай гуйлта бэшэгтэйгээр хаанда хандахаяа ошоһон хүдэлмэришэнэй амгалан демонстраци тэрэ үдэр Петербургда буудагдаһан байна. Мянга үлүүтэй хүн алуулһан, хэдэн мянгаад хүн шархатаһан юм. Иимэ шуһата хюдалга хэхэдээ, хүдэлмэришэд болон таряашадые айлгаха бэзэбди, орон дотоохи революционно хүдэлөөнэй ургалтые зогсоохобди гэжэ хаанай правительство найдаһан байгаа. Гэхэ зуура, тиимэ хэрзэгы шэрүүн хэмжээ абаһанһаань шалтагаалан, арад зон «эзэн хаанда» гэнэн хонгороор этигэхэеэ болёо бэлэй. Пролетариат гражданска дай хэхэ һургаал абаа һэн. Революционно тэмсэл хээл һаа эрхэ сүлөө оложо шадаха байһанаа хүдэлмэришэдэй эгээн гээгдэнги хубиншье ойлгожо эхилһэн байна. «Пролетариадай революционно хүмүүжэлынь боро хирын, юрэнхы, дорой тулюур байдалда хэдэн һара, жэл соошье хэхэгүй алхамаа нэгэ үдэр соо хэһэн байна» гэжэ В. И. Ленин бэшээ һэн (Зохёолнуудай 8-дахи том, 77-дохи нюур).

1905 оной январиин 9-нэй «Шуһата воскресенье» революционно хүдэлөөнэй хүсэтэ дэбжэлтын эхин болоо. Бүхы орон дотор буруушаалай стачканууд дэлгэрээ бэлэй. «Үхэл гү, али сүлөө!» гэһэн петербургска пролетариадай уряае бүхы Россин хүдэлмэришэн анги дэмжээ һэн. 1905 оной январь—мартын туршада ганса промышленностиин 810 мянган хүдэлмэришэд, ондоогоор хэлэбэл—үнгэрэгшэ арбан жэл соохиһоо хоёр дахин олон хүнүүд, эсэргүүсэн бодоһон байгаа.

Хүдэлмэришэдэй удаа таряашад жагсан бодоһон юм. Һурагшад-залуушуулай, демократическа интеллигенциин дунда революционно һанал бодол дэлгэрээ. Тус революци анханһаа хойшо үргэн арад ниитын шэнжэтэй байгаа.

Уласхоорондын пролетариат, Баруун тээхи капиталистическэ оронуудай олониитын прогрессивнэ ажалябуулагшад ород арадые дэмжэжэ, хаанта засагай хорото муухай ябуулгануудые буруушаан тэмсэлсээ һэн.

5. Арадай революциин улам ургажа байгаа дэбжэлтэ хадаа олониитын революционно тэмсэлые зүб, политическэ бата хүтэлбэреэр хангахыень пролетарска партиһаа эриһэн байна. Гэхэ зуура, меньшевигүүдэй харша ябуулгануудһаа шалтагаалан РСДРП-гэй зэргэдэ нэгэдэл үгы байжа, тус парти хоёр фракци: большевигүүд, меньшевигүүд болгогдон таһарһан юм. Революциин шэнжые, хүгжөөгшэ хүсэнүүдыень, революциин үедэ пролетариадай бэелүүлхэ зорилгонуудые большевигүүд ба меньшевигүүд ондо ондоогоор сэгнэдэг, партиин стратеги болон тактикын асуудалнуудаар тус тусгаар хараа бодолнуудые баримталдаг байгаа.

Партиин ээлжээтэ, III съезд дары зарлабал, РСДРП дотор тохёолдоһон байдалые гуримшуулха арга олдохо гэжэ Ленин, большевигүүд тоолодог байба. Съезд хадаа эмхидхэлэй ба тактическа асуудалнуудаар меньшевигүүдэй гаргаһан оппортунизмые усадхан зайсуулха, демократическа революциин үедэ пролетариадай баримталха нэгэ янзын тактика зохёохо ёһотой байгаа.

1905 оной апрель соо Лондондо болоошо РСДРП-гэй III съезд революциин вождь болохо пролетариадай зорилгонуудые тодорхойлоод, революциин түрүүшын шатада партиин бэелүүлхэ стратегическэ түсэб хараалһан: пролетариат бүхы таряашадтай холбоо барисаа байгуулжа, буржуазие тусгаарлан холодхоод, буржуазно-демократическа революциин илалта туйлахын түлөө тэмсэхэ ёһотой гэһэн юм.

Энэ съезд партиин революционно марксистска тактикые тодорхойлон зохёогоод, олониитын политическэ стачка эмхидхэдэг байһанаа зэбсэгтэ восстани хэдэг болохые партиин ба хүдэлмэришэн ангиин гол шухала зорилгодо тоолоод, восстаниие бодото дээрэнь бэлэдхэхэ шухала гэжэ зааһан байна. Таряашадай хүдэлөөе дэмжэхэ ба хүдөө тосхонуудта таряашадай революционно комитедүүдые байгуулхыень партийна организацинуудые съезд уряалһан юм. Олонхи партийна организацинууд III съездын шиидхэбэринүүдые демократическа революциин илалтын түлөө тэмсэлэй дайшалхы программа мүн гэжэ ойлгоо, тэдэ шиидхэбэринүүд партиин бүхы ажал-ябуулгын эшэ үндэһэн болоо.

6. 1905 оной июльдэ хэблэгдэн гараһан «Демократическа революци тушаа социал-демократиин хоёр тактика» гэһэн В. И. Ленинэй ном соо III съездын шиидхэбэринүүд, революциин үедэ большевигүүдэй бэелүүлхэ стратегическэ түсэб ба тактическа хараа шугамынь теоретическэ гайхамшаг сэсэнээр тодорхойлогдон тайлбарилагданхай.

Империализмын үедэхи буржуазно-демократическа революциин онсо илгаанууд тухай, тус революциин хүгжөөгшэ хүсэнүүд ба саашанхи арга боломжонууд тухай асуудалые В. И. Ленин марксизмын түүхэдэ анха түрүүн тодорхойлһон байна. В. И. Ленин Россин социально-экономическа ба политическэ хүгжэлтые, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй дүй дүршэлые научна ёһоор шэнжэлжэ, буржуазно-демократическа революциин үедэ пролетариадай бэелүүлхэ хүтэлбэрилхы үүргые тодорхойлон зааһан юм, тэрэнь Коммунистическэ партиин стратегиин ба тактикын үндэһэ һуури болонхой. Гэхэ зуура, революциин үедэ либеральна буржуази түрүү үүргэ дүүргэхэ, революциие жэжэ реформонуудаар һолихо, революциие хаһан хизаарлаха ба хаанта засагай — помещигүүдэй байгуулалтые зандань үлөөхэ гэжэ бодомжолдог меньшевигүүдэй оппортунистическэ хараа бодолые В. И. Ленин эрид шангаар шүүмжэлээ һэн. Либеральна буржуазин контрреволюционно үүргэ дүүргэдэг байһые элирүүлээд, эгээн хархис хүсэнүүдтэй хэлсээ хэхэ гэжэ, хаанта засагтай үгэсэхэ гэжэ тэрэ буржуазин оролдодогыень В. И. Ленин харуулаа һэн.

Пролетариадай хүтэлбэрилхы үүргэ хангажа, хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай холбоо барисаа тогтоохо гэһэн бодолоо В. И. Ленин бүхы талаарнь тодорхойлоод, эдэ ангинуудай холбоо барисаан арадай революциин илахын тулада зайлашагүй шухала эшэ нүхэсэл болохо гэжэ харуулаа.

Хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай союз тухай ленинскэ сургал хадаа большевистскэ, революционно тактикын ба меньшевистскэ, оппортунистическэ тактикын хоорондохи ехэ илгаае тодорхойлоо һэн.

Революциин илалтын түлөө ажалшадай тэмсэхэ зам ба арганууд тухай асуудал В. И. Ленинэй зохёол соо тодо һонороор тайлбарилан заагданхай. Олониитын политическэ стачка хадаа зониие революционно ёһоор элсүүлхэ ба хаанта засагта эсэргүү сэхэ шууд тэмсэлдэ тэдэниие гулидхан хандуулха тон һайн арга мүн гэжэ Ленин зааһан юм. Арадай зэбсэгтэ восстани хадаа хаанта засагые унагааха ба демократическа республика тогтоохо угаа шухала арга болоно гэжэ Парижска Коммунын дүршэлые үндэһэ болгон, Ленин тобшолол хээ һэн. Марксын, Энгельсын нүгшэһэнэй удаа анха түрүүн Ленин багшамнай зэбсэгтэ восстани эмхидхэхэ асуудалые бодото зорилго болгон табиһан юм. Революциин үедэ партиин бэелүүлхэ бүхы ажал-ябуулгань тус зорилгые шиидхэхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байна.

Хүтэлбэрилэгшэнь, хүгжөөгшэ гол хүсэниинь болошо пролетариадай хабаадаха буржуазно-демократическа революциин илахада, урдын буржуазна революцинуудай үеынхидэл адляар буржуазин диктатура тогтоогдохо бэшэ, харин пролетариадай ба таряашадай революционно-демократическа дикта[тура] тогтоогдохо ёһотой гэжэ Ленин тодоруулһа[н] байгаа. Жэшээлхэдэ, революциин гол асуудал—г[ү]рэнэй засаг тухай асуудал шэнэ ёһоор шиидхэгдэһ[эн] юм. В. И. Ленинэй һанамжын ёһоор, пролет[а]риадай ба таряашадай революционно-демократ[и]ческа диктатурын политическэ органиинь зэбсэгл[э]мэл арадта түшэглэдэг сагзуурын революционно пр[а]вительство болохо ёһотой байба.

Партиин ба хүдэлмэришэн ангиин үмэнэ Лени[н]эй асари ехэ аша габьяань юуб гэхэдэ, таһалгаряаг[үй] болохо революци тухай, таряашадай революционн[о] хүдэлөөе пролетарска революцитай зохилдуул[ха] шухала тухай Марксын мэдээжэ заабаринуудые ү[н]дэһэ болгожо Рэссидахи экономическа ба полит[и]ческэ хүгжэлтые тон наринаар шэнжэлһэнэй үнд[э]һөөр, буржуазно-демократическа революциие с[о]циалистическэ революци болгон бадаруулха теор[и] зохёоһон байна. «Таряашадай хүдэлөөндэ соци[ал]-демократиин хандаса» гэһэн статья соогоо Лени[н] иигэжэ зааһан юм:

...Манай хүсэнэй, ушар ёһоо мэдэдэг, эмхидэм[эл] пролетариадай хүсэнэй хаба зэргээр лэ демократ[и]ческа революциһаа социалистическэ революцида э[...] дары дамжан орожо эхилхэбди. Бидэнэр таһалг[а]ряагүй революци хэхые хүсэнэбди. Бидэнэр замай[...] гаа хахадта зогсохогүйбди» (В. И. Ленин, Зохёо[л]нуудай 9-дэхи том, 213-дахи нюур).

Тэрэшэлэн «Демократическа революци тушаа с[о]циал-демократиин хоёр тактика» гэһэн ленин[]скэ зохёолой онсо ехэ удхашанарынь юуб гэхэ[дэ], Ленин болбол партиин III съездын шиидхэбэрину[у]дые, большевигүүдэй революционно стратеги бол[он] тактикые тодорхойлхо ба тайлбарилха зуураа, рев[о]люциин үедэ партиин баримталха теори ба тактик[ын] асуудалнуудаар марксизмда харша меньшевигүүд[эй] хараа бодолые идейнэ талаарнь бута сохиһон ю[м]. Гэхэтэй хамта, ородой меньшевигүүдые дэмжэд[эг] II Интернационалай оппортунистическэ удамарш[а]дай реформистска хараа бодолые В. И. Ленин эл[и]шэлэн харуулһан байна. В. И. Ленин К. Марксы[н] Ф. Энгельсын һургаалые түүхын шэнэ оршон ба[й]далда тааруулан хүгжөөхэ зуураа, обществоёо рев[о]люционно ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэ[м]сэлэй идейнэ түгэс зэбсэгээр ородой ба уласхоор[он]дын пролетариадые зэбсэглээ.

Буржуазно-демократическа ба социалистическ[э] революциин үедэ пролетариадай дүүргэхэ үүргэ т[у]хай, хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай холбоо б[а]рисаан тухай, пролетариадай ба таряашада[й] революционно-демократическа диктатура тухай һу[р]гаал зохёохо зуураа, Ленин хүтэлбэрилхы марксис[т]ска теориие улам саашадань хүгжөөжэ, Коммун[ис]тическэ партиин политическэ (тактическа) үндэ[һэ] һуури табиһан байна. Ленин хадаа Агуухэ Октябр[ь]ска социалистическэ революциин илалтын түлө[ө] тэмсэгшэ Коммунистическэ партиин идейнэ хүсэ[...] зэбсэг болоһон теорёор, социалистическэ революц[и] тухай шэнэ теорёор марксизмые баяжуулаа.

II.

7. Большевигүүдэй стратегиин болон тактикы[н] үнэн зүб, бата бэхи байһаниинь революциин үе[дэ] гэршэлэгдэн харагдаа. Революционно хүдэлөөнд[э] пролетариат шиидхэхы үүргэ эзэлжэ шадаха б[а] эзэлхэ ёһотой гэһэн ленинскэ заабари үнэн зүб ба[й]һаниинь баталагдан харуулагдаһан байна. Хүдэлм[э]ришэн ангиин хэһэн тэмсэлынь революциин бү[хы] хүгжэлтэдэ, тэрэнэй далайса ба формонуудта шии[д]хэхы нүлөө үзүүлээ. «Үнэхөөр агуухэ уг зорилгы[н] түлөө тэмсэхэ, үнэхөөр революционно ёһоор тэмсэ[...] ушартай болоо һаа, пролетариадай эршэ хүсэнии[нь] хэр зэргэ шанга, хэр зэргэ ехэ байжа шадахаб, ба[й]хаб гэжэ хүн түрэлтэн 1905 он болотор үшөө м[э]дээгүй байгаа юм!», — гэжэ В. И. Ленин бэшээ һ[эн] (Зохёолнуудай том 23, нюур 232).

Общество дотор пролетариадай эзэлдэг бодото үү[р]гэ ба хүсэ шадал хадаа оронойнгоо хүн зоной оло[н]хинь пролетариадай болохо ябадалаар тодорхойло[г]додоггүй, харин пролетариадай революционно эрш[э] зоригоор, политическэ ушар ёһоо мэдэдэг ябадалаа[р] арад зоной революционно тэмсэлые толгойлжо ш[а]даха хаба шадалаар, олониитэ таряашаниие өөры[н]гөө союзник болгон революциин талада оруулха ш[а]дабаряар тодорхойлогдодог юм гэжэ Россин хүдэ[л]мэришэн анги таряашадай гээгдэнги ороной эр[...] байдалда харуулаа.

Россин пролетариат хүсэн түгэлдэр стачечна х[ү]дэлөө дэлгэрүүлээ. Энэ хүдэлөөн революциин хү[г]жэхэ тудам улам бүри үргэдэн дэлгэржэ байга[а]. 1905 оной стачкануудта 3 миллион шахуу промы[ш]ленна хүдэлмэришэд хабаадаһан байна. Стачечна х[ү]дэлөөнэй онсо шэнжэнь гэхэдэ, политическэ боло[н] экономическа стачканууд хэгдэһэн байна. Эдэ хоё[р] янзын стачкануудай хоорондоо таһаршагүй ня[г]т холбоотой байһаниинь хүдэлмэришэнэй хүдэлө[өн] онсо ехэ хүсэтэй болгоо.

Большевигүүдэй хүтэлбэреэр Иваново-Вознесенс[к]дэ хэгдэһэн гайхамшагта стачка 1905 оной з[у]болоһон эгээн шухала революционно событинууд[ай] нэгэниинь байгаа. Стачкын эхилһэн эгээн түрүүш[ын] үдэрнүүдтэ хүдэлмэришэд өөһэдынгөө революцион[]но органиие—түлөөлэгшэдэй Соведые байгуулаа[]. Энэнь Росси доторхи хүдэлмэришэдэй депутадууд[ай] түрүүшын Соведүүдэй нэгэниинь бодото дээрээ ба[й]һан юм.

Польшын промышленна томо центр байһан Ло[д]зиин бүд нэхэгшэд олониитын политическэ тэмсэл[эй] үльгэр жэшээ харуулаа һэн. Хүдэлмэришэнэй су[...]лаанда хабаадагшадые хэрзэгы шэрүүнээр хэһэ[...] һэнэйнь түлөө харюу болгон, 1905 оной июньдэ Ло[д]зиин хүдэлмэришэдэй соносхоһон бүгэдэниитэ[й] стачка хаанай сэрэгүүдтэ эсэргүү хэгдэһэн үйлсы[н] баррикадна байлдаанууд боложо хүгжөө һэн. Э[нэ] хадаа Россин пролетариадай хэһэн түрүүшын зэ[б]сэгтэ тэмсэл байгаа. Мүн Варшавада, Одессэдэ, Ри[]гэдэ, Либавада болон бусад городуудта зэбсэгтэ т[у]лалдаанууд болоо һэн.

8. 1905 оной намар багта революционно хүдэлө[өн] бүхы орон соо дэлгэрһэн байна. Москвагай ба П[е]тербургын хүдэлмэришэдэй үүсхэлээр 1905 оно[й] октябрьда бүхэроссийска политическэ стачка эх[и]лээ һэн. Тэрэ стачкада бүхы гол промышленна цент[р]нүүд хабаадалсаһан байна. Октябрьска стачка пр[о]летариадай хүсэн түгэлдэр политическэ хүдэлөөн бо[]ложо хүгжөө бэлэй. Тэрэ стачка «Хаанта засаг үг[ы] болог! Демократическа республика мандаха болто[]гой!» гэһэн лозунгнуудтайгаар болоо һэн. Бүхэрос[]сийска стачкада хоёр миллион үлүүтэй хүн хаба[а]далсаһан байна. Олониитэ зоной тэмсэлһээ айһ[ан] хаанта правительство октябриин 17-ной манифе[ст]

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

Ородой түрүүшын революциин табин жэлэй ой

(Т е з и с ү ү д)

(Үргэлжэлэл)

гаргаха баатай болоо һэн. Хүн зондо гражданска эрхэ сүлөө үгэхэ, хуули гаргадаг дүүмэ зарлаха гэжэ тэрэ манифест соогоо хаанта правительство худал хуурмаг найдуулга үгэһэн байна. Пролетариат стачечна баатарлиг тэмсэл хэжэ, богонихон саг соошье һаа, урдань Росси дотор үзэгдөөгүй байһан үгэ хэлэлгын, хэблэлэй, профессиональна союзуудай болон бусад организацинуудай эрхэ сүлөө өөртөө, бүхы арадта олгоо һэн; революционно газетэнүүд Россиин түүхэдэ анха түрүүшынхеэ нюуса бэшээр гарадаг болоһон байна.

Хаанта засагта эсэргүү тэмсэл хэгдэхэ үедэ олониитэ пролетариадай революционно творчествонь дэлхэйн түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй, олониитын политическэ шэнэ организаци—хүдэлмэришэнэй депутадуудай Соведүүдые байгуулаа һэн. Тиимэ Соведүүд Москва, Петербург, Тверь, Кострома, Луганск, Екатеринослав, Саратов, Ростов-на-Дону, Киев, Одесса, Николаев, Новороссийск, Баку, Красноярск, Чита ба бусад городуудта, хүдэлмэришэнэй тосхонуудта бии болоһон байна. Стачечна тэмсэлэй хүтэлбэрилхы органууд болгогдон байгуулагдаһан хүдэлмэришэнэй депутадуудай Соведүүд шэнэ, революционно засагай эхин органууд боложо хүгжөө һэн.

Соведүүдые нютагай захиргаанай органууд гэжэ бододог байһан меньшевигүүдһээ тад ондоогоор, большевигүүд олониитэ зоной өөһэдынь гаргаһан революционно үүсхэл эдэбхиие үндэрөөр сэгнэһэн байна. Соведүүд революциин болохо үедэ зэбсэгтэ восстаниин органууд, пролетариадай ба таряашанай революционно-демократическа диктатурын органууд болохо ёһотой гэжэ В. И. Ленин, большевигүүд тоолодог һэн.

Большевигүүдэй хүтэлбэрилдэг байһан Московско Совет, Москвагай районно Соведүүд революциин үедэ гайхамшагта ехэ үүргэ дүүргээ һэн. Тэдэ Соведүүд эрид шууд революционно политика бэелүүлдэг байһан ба зэбсэгтэ восстаниин органуудынь болоһон байха юм. Мүн оронной хэдэ хэдэн бусад городуудташье бии болоһон Соведүүдые большевигүүд хүтэлбэрилдэг байгаа.

Үргэн ниитэ пролетариадай организацинууд болон өөһэдынгөө профессиональна союзуудые хүдэлмэришэн анги ородой нэгэдэхи революциин жэлнүүдтэ түрүүшынхеэ байгуулжа эхилээ һэн. Профсоюзууд эгээн эхинһээ хойшо революционно социал-демократиин шууд сэхэ нүлөө, хүтэлбэри доро байгуулагдаа һэн.

Баруун Европын оронуудай профессиональна союзуудһаа тад ондоогоор, Росси доторхи профсоюзууд пролетариадай политическэ партиин байгуулагдаһан хойно бии болоһон, тус партиин хүтэлбэреэр ябажа, хаанта засагта ба капитализмда эсэргүү тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байха юм. Большевигүүд профсоюзуудай эмхидхэгдэхэ ба хүгжэжүүлэгдэхэ ябадалые ехэ удхашанартай гэжэ тоолодог, профсоюзуудай «нейтральна байха» тухай меньшевигүүдэй оппортунистическэ хараа бодолдо эсэргүүгээр, профсоюзуудые хүдэлмэришэн ангиин ойшалхы революционно организацинууд болгохын түлөө эрид шууд тэмсэдэг байгаа.

9. Российска пролетариат бүхы ажалшадай үндэһэн шухала интересые эгээн эрид шуудаар хамгаалагшань, ниитэ демократическа хүдэлөөнэй хүтэлбэрилхы хүсэниинь боложо тэмсэдэг һэн. «Россиин революционно хүсэнүүдые хаанта засагта эсэргүү добтолгодо дахуулан ябаха хүсэлтэй, шадабаритай манай революциин имагта гансал ударидагшань пролетариат мүн, — гэжэ И. В. Сталин бэшээ һэн.— Ороной революционно хүсэнүүдые имагтал пролетариат өөрыгөө тойруулан нягтаар жагсааха, имагтал пролетариат манай революциие түгэлдэр илалтада хүргэхэ байна». (Зохёолнуудай том 2, нюур 62).

Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хурдан түргэн хүгжэлтэнь хүдөө нютагуудта ехэ нүлөө үзүүлһэн, үргэн ниитэ таряашанай революционно тэмсэлэй дэлгэрхэдэ туһалһан байха юм. 1905 оной туршада таряашадай 3 мянга 500 гаран буһалгаан хэгдээ гэжэ тоодо абтаһан байна. Помещигүүдтэ эсэргүүгээр таряашадай хэһэн тэмсэлынь улам бүри хурдан шангадажа байгаа. 1905 оной намар таряашадай восстанинууд Центральна хара хүрһэтэ районудо, Поволжьедо, Украинада, Закавказьеда, Прибалтикада болоо һэн.

В. И. Ленинэй тодорхойлон зохёоһон большевигүүдэй аграрна программа таряашадай дунда революционно хүдэлөөнэй хүгжэхэдэ тон шухала удхашанартай байгаа. Ленинскэ аграрна программа помещигүүдэй, церковь, монастырьнуудай, удельнэ ба кабинетскэ газарнуудые буляан абаха гэжэ, бүхы газарые национализацилха гэжэ эриһэн байна. Большевигүүд эдэ эрилтэнүүдээ хаанта засагые үгы хэхэ, демократическа республика тогтоохо хэрэгтэй холбодог һэн, харин тиихэдэ газарые нютагай захиргаанай мэдэлдэ үгэхэ гэһэн меньшевистскэ программа хаан-помещигүүдэй байгуулалтые амгалан ёһоор, аалиханаар хубилгаха ябадал хараалдаг байгаа. Большевигүүд болбол таряашадые помещигүүдэй газар дары буляан абахыень, таряашадай революционно комитедүүдые байгуулхыень, хаанта засагта эсэргүүсэн тэмсэхэдэнь пролетариадые эдэбхитэйгээр дэмжэхыень уряалдаг һэн. Таряашанай хүдэлөөндэ эгээн эдэбхитэй үүргэ эзэлдэг байһан деревниин пролетарска ба пролетарска шахуу зониие нягтаар жагсааха хэрэгтэ большевигүүдэй организацинууд онсо анхарал табидаг байгаа.

Большевигүүд хадаа эсернүүдэй үгэсэлгэтэ тактикада, политическэ авантюризмдэ эсэргүүгээр, таряашадые либеральна буржуазиин нүлөөнһөө гаргахын түлөө эрид шууд тэмсэдэг һэн.

10. Хүдэлмэришэдэй болон таряашадай революционно хүдэлөөнһөө, ород-японско дайнда хаанта засагай диилдэһэнһээ нүлөөлэгдэжэ, арми ба флот дотор революционно буһалгаанууд болоһон байна. Тэдэ буһалгаанууд революциин шухала хубинь, тэрэнэй ниитэарадай шэнжэтэй байһанай гэршэ баримтань мүн байгаа.

Броненосец «Потёмкин» дээрэ хэгдэһэн восстани (1905 оной июнь) ородой түрүүшын революциин гайхамшагта событи болоо һэн. Восстани хэһэн матросууд сэрэгэй томо кораблиие эзэлэн абаад, революциин талада сэхэ ороһон байна. «Потёмкин» дээрэ болоһон восстани — манай оронэй арадуудай революционно хүдэлөөнэй түүхэдэхи алдарта хуудаһан мүн.

Потёмкинецүүдэй баатаршалгые сэгнэхэ зуураа, В. И. Ленин ингэжэ бэшээ һэн: «броненосец «Потёмкин» революциин илагдаагүй газарынь **байһаар** үлөө, тиигээд «хуби заяанайнгаа ямаршье байгаа һаань», **революционно армиин гол** бии болгохо гэһэн—иимэ ажаг һэжэггүй, гайхамшагта баримта бидэнэй урда элеэр харагдана». (Зохёолнуудай том 8, нюур 525).

1905 оной намар Харьковта, Киевтэ, Минскдэ, Ташкентдэ, Воронежто, Псковто, Варшавада ба бусад городуудта солдадуудай буһалгаанууд болоо һэн. Дальна Востогой сэрэгэй частьнуудта революционно буһалгаан болоһон юм; мүн Кронштадта, Владивостогто, Севастопольдо восстанинууд гэнтэ болоо һэн.

11. Ородой пролетариат революционно жэшээ харуулжа, Россиин бүхы национальностьнуудай олониитэ ажалшадые хаанта засагта эсэргүү тэмсэлдэ зоригжуулдаг байгаа. Ригын, Лодзиин, Варшавын, Бакугай хүдэлмэришэд Петербургын ба Москвагай хүдэлмэришэдтэй адли үсэд шанга стачечна тэмсэл хэдэг һэн. Национальна районуудта таряашанай хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Прибалтикада таряашад ноёд түшэмэлнүүдые тушаалһаань намнадаг, немецкэ баронуудай гэр буусые үй бута сохидог, хаанай регулярна сэрэгүүдтэ эсэргүү тэмсэл хэдэг байгаа; Грузида хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн үзэгдөөгүй ехээр дэлгэрээ һэн. Дарлагдаһан арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэл ниитэроссийска революционно хүдэлөөнэй таһаршагүй шухала хубинь мүн байгаа.

Ородой пролетариат национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе халуунаар дэмжэдэг, нацануудай өөһэдынгөө байдал тодорхойлхо эрхые аршалан хамгаалдаг, хаанта засагай ба эзэрхэгшэ ангинуудай дээрэнхы шовинистическэ политикада эсэргүүгээр эрид шууд тэмсэдэг байгаа. Хаанта засаг, эзэрхэгшэ ангинууд Россиин арадуудай нэгэн һаналтай революционно ябуулгые таһалдуулха гэжэ һэдэдэг һэн. Большевигүүд буржуазна националистнуудта эсэргүү эбсэшэгүй шанга тэмсэл хэдэг, олониитэ зониие пролетарска интернационализмын үзэлөөр хүмүүжүүлдэг, тиихэ зуураа, имагтал бүхы национальностиин ажалшадай революционно хамтын тэмсэл хэхэдэ национальна дарлалта усадхагдаха юм гэжэ тайлбарилан ойлгуулдаг байгаа.

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха)

Памятнигай дэргэдэ митинг болобо

Ородой түрүүшын революциин эхилһээр 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан митинг январиин 22-то Улан-Удэ городой Шульцевскэ үйлсэдэхи памятнигай дэргэдэ болобо. Энэ памятник 1905 оной революционно хүдэлөөндэ хабаадалсаһан, Улан-Удэ станциин депогой 5 хүдэлмэришэд — токарь Алексей Гордеев, слесарь Илья Шульц, паровозой машинист Николай Милютинский, хүдэлмэришэн Александр Гольдсобель, инженер Антон Медведников гэгшэдые хаанай алууршадай алаһан газарта табигдаһан юм.

Памятнигай дэргэдэ олон тоото веногууд табигдаба.

1905 ондо болоһон ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан митингые партиин Железнодорожно райкомой секретарь нүхэр Ножкин нээгээ.

1905—1907 онуудай революционно хүдэлөөндэ өөрөө хабаадалсаһан нүхэр Я. И. Русаковто түрүүшын үгэ үгтэбэ. Нүхэр Русаков тэрэ үедэ хэжэ байһан подпольно хүдэлмэри тухайгаа хөөрэбэ.

Түмэр замай станциин үнинэй хүдэлмэришэн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, машинист-новатор нүхэр Д. Ягодинда үгэ үгтэнэ. Энэ памятнигай мүнөө байһан газарта шуһата муухай событиин болоһые нүхэр Ягодин һайса мэдэдэг юм. Тэрэ үдэр хаанта засагай генерал Рененкампфын алууршад хадаа Улан-Удэ станциин депогой дэргэдэ, токарь А. Гордеевэй эмхидхэһэн подпольно революционно комитедэй 5 гэшүүдые үлгэжэ алаһан байгаа. «Тэрэ үедэ би деподо рассыльнаар ажалладаг байгааб,—гэжэ нүхэр Ягодин хэлэнэ.—Революционно комитедэй гэшүүд юунһээшье айнгүй хүдэлмэришэдтэ большевистскэ партиин политикые гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулжа үгэдэг байгаа. Манай нүхэдэй хэжэ байһан хэрэг дэмы хосороогүй.

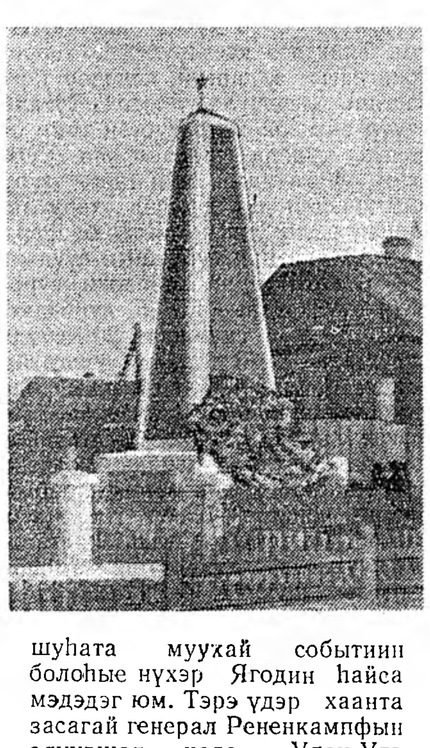

Митинг дээрэ Коммунистическэ партиин үнинэй гэшүүн, ПВЗ-гэй хүдэлмэришэн нүхэр Ливенко тобшо үгэ хэлээ. Тэрэнэй үгэсэ хэлэжэ дүүргэмсээр суглааршадай дундаһаа үндэр наһатай болоһон эхэнэр нүхэр Дубовенко трибунада гараба. Нүхэр Дубовенко 1906 оной февралиин 25-най үдэр революционно комитедэй 5 гэшүүдые үлгэжэ алаһаниие хараһан тухайгаа сэдьхэлээ хүдэлгэн хэлээ.

Городой комсомолецууд болон залуушуулай үмэнэһөө түмэр замай училищиин һурагша нүхэр Димов үгэ хэлэбэ. Һүүлээрнь городой эдиршүүл — пионернүүдэй үмэнэһөө 65-дахи һургуулиин һурагша Разбаев үгэ хэлэхэ зуураа, революциин тугые хэзээ мүнхэ дээрэ үргэжэ ябаха, арад зондоо, Эхэ орондоо үнэн сэхэ хүнүүд болохобди гэжэ тангаригаа үгэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1906 оной февралиин 25-да алуулагдаһан революционернүүдэй дурасхаалда дабагдаһан памятник.

Б. Шатоновой текст,
А. Мантаевай фото.

Республикын ажалшад БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар Эхэ оронойнгоо эрхим хүнүүдые дэбжүүлнэ

Улан-Удэ город

Железнодорожно район

Ажалай үдэрэй дүүрэмсээр уужам ехэ котельнэ цех соо Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой коллективэй суглаан болобо.

БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан энэ суглаае профсоюзай заводской комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Таловирко нээгээ.

Трибунада булад шудхалгын цехын начальнигай орлогшо нүхэр Костин гараба. 4 жэлэй урда тээ болоһон һунгалтануудһаа хойшо манай республикын ажахын бүхы һалбаринуудта, мүн культурна ажабайдалда ехэнүүд хубилалтануудай болоһон тухай тэрэ хэлэбэ. Республикын бүхы ажалшадтай хамта заводой коллектив эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Заводой коллектив продукци үйлэдбэрилгэеэ жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлжэ, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлнэ.

—Советскэ хүнүүдэй баатарлиг ажалые алдарта Коммунистическэ парти ударидан хүтэлбэрилнэ, шэнэ амжалтанууд тээшэ зоригжуулна,— гэжэ оратор хэлэнэ.

Нүхэр Костин БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар 18-дахи округһоо Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь **Никита Сергеевич Хрущевые** дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал оруулба. Цех соо үни удаан альга ташалга болоно. Удаань шэрэм шудхалгын цехын залуу мастер нүхэр Самбаров ингэжэ хэлэбэ:

Нүхэр Костиной дурадхалые шэрэм шудхагшадай үмэнэһөө би халуунаар дэмжэнэб. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада шэрэм шудхагшад горьтой амжалта туйлаһан байна. Шэрэм шудхаха январь һарын 20 үдэрэй даалгабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Һунгалтын үдэр болотор зуун хорин тонно шэрэм түсэбһөө гадуур үгэхэ гэжэ шиидээбди.

Орденто заводой коллективэй хамтын суглаан БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь **Никита Сергеевич Хрущевые** дэбжүүлээд, һунгуулиин паровозобүтээлгын 18-дахи округто баллотировалагдахаар зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн тогтоол нэгэн һаналаар баталан абаа.

Һунгуулиин Ранжуровска № 1 округ

БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан һунгалтын урда тээхи суглаан Улан-Удын 3-дахи дунда һургуулида баярай оршон байдалда үнгэрбэ.

Математикын багша Зинаида Васильевна Маслова баранһаа урид үгэ абаба. Тэрэ ингэжэ мэдүүлбэ:

—Би БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар һунгуулиин Ранжуровска № 1 округһоо республикын габьяата багша, манай коллективэй эдэбхитэй гэшүүн **Евдокия Николаевна Абросимовае** дэбжүүлнэб.

Тэрэнэй дурадхалые һургуулиин директор Екатерина Прокофьевна Бурдуковская дэмжэбэ. Евдокия Николаевна Абросимова 32 жэлэй туршада багшалха зуураа, хүүгэдые Эхэ орондоо дуратайгаар, патриотическаар хүмүүжүүлһэн байна. Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хүндэтэ хэрэгтэ нүхэр Абросимова шэн габьяатаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай ордендуудаар, олон медальнуудаар шагнагдаһан байгаа. Тэрэ олон жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ олоһон баялиг дүй дүршэлөө залуу багшанарта, нүхэдтөө дамжуулха гэжэ хододоо оролдодог.

Һургуулиин коллективэй суглаан нүхэр **Евдокия Николаевна Абросимовае** БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ, һунгуулиин Ранжуровска № 1 округто баллотировалагдахаар зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн тогтоол баталаа.

Мухаршэбэрэй аймаг

Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудта, МТС-үүдтэ, предприятинуудта һунгалтын урда тээхи суглаанууд ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Аймагай һунгагшад советскэ арадай, Коммунистическэ партиин хэрэгэй түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог, эрхимэй эрхим хүнүүдээ засагай дээдэ органдо, мүн нютагай Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлнэ.

Гашейн машинно-тракторна станциин механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон албахаагшадай суглаан дээрэ түрүүлэн үгэ абаһан МТС-эй главна агроном И. И. Шаманов һунгуулиин Шаралдайн № 79 округһоо Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Суулгын МТС-эй директор **Цыренов Лыгден Цыреновичые** дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал оруулаад ингэжэ хэлэбэ: Энээнэй урда тээшье депутат байхадаа арад зоной этигэл найдабариие харюулжа шадаа. Мүнөө Суулгын МТС-тэ заһабариин хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Энэ дурадхалые суглааршад халуунаар дэмжэбэ. Тэрэшэлэн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд өөһэдынгөө суглаан дээрэ нүхэр Цыреновэй кандидатурые дэбжүүлбэ.

Хонхолойн МТС-тэ болоһон суглаан дээрэ профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр В. А. Линин, кадрнуудай талаар инспектор В. В. Ганус гэгшэд үгэ хэлэжэ, һунгуулиин Хонхолойн № 78 округһоо БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар партиин болон гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагшад нүхэд **Николай Александрович Булганиние, Лазарь Моисеевич Кагановичые** дэбжүүлхэ дурадхал оруулжа, тэрэнь нэгэн һаналаар дэмжэгдээ.

МТС-эй директор нүхэр Грачкин оруулагдаһан дурадхалнуудые дэмжэхэ зуураа, округһоо республикынгаа Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Мухаршэбэрэй аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Владимир Георгиевич Большаковые** дэбжүүлээд, тэрэнэй ажабайдал, ажал-ябуулга тухай дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Энэ дурадхалые механик П. Полянский, главна зоотехник Ф. Тугаринов гэгшэд халуунаар дэмжэбэ.

Һунгуулиин Сутайн округһоо Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгээр һунгалтын урда тээхи суглаанууд болобо.

Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд **Г. М. Маленковые, В. М. Молотовые** өөһэдынгөө кандидадууд болгон республикынгаа засагай дээдэ органдо дэбжүүлхэ гэжэ Булганинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй суглаан шиидэбэ.

Барай эхин һургуулиин багша Ш. Эрдынеевтэ үгэ үгтэжэ, бурят-монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүн, республикын Культурын министр нүхэр **Цырендоржо Жанабадараевич Дамдинжаповые** Сутайн № 80 округһоо БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ. Энэ дурадхалые колхозой дархан Д. Нагмитов, һаалишан Я. Базарова гэгшэд дэмжээ.

Дурсагдаһан округуудта үнгэргэгдэһэн һунгалтын урда тээхи суглаануудта хабаадагшад дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай тус тус округуудта баллотировалагдаха зүбшөөлөө үгэхыень гуйһан тогтоол нэгэн һаналаар баталан абаба.

Байкало-Кударын аймаг

Корсаковска заҕаһанай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшадай һунгалтын урда тээхи суглаан болоо.

— Һунгуулиин Байкало-Кударын 35-дахи округһоо БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Георгий Максимилианович Маленковые** дэбжүүлнэб, —гэжэ һунгагша Пермяков мэдүүлбэ.

Удаань үгэ хэлэгшэд нүхэд Татаров, Цепилов, Борисов гэгшэд мүн лэ Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Лазарь Моисеевич Кагановичые, Анастас Иванович Микояниие** Байкало-Кударын 35-дахи округһоо республикынгаа дээдэ органой депутадта кандидадуудаар дэбжүүлээ.

Заводой директор С. И. Булдаев үгэ абаад, ингэжэ хэлэбэ:

—Би БМАССР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министр **Семен Иннокентьевич Власовые** депутадта кандидадаар дэбжүүлнэб,—гээд нүхэр Булдаев үгэеэ саашань үргэлжэлүүлнэ. — Нүхэр С. И. Власов 1930 онһоо хойшо манай республикада хүдэлмэрилнэ.

Советскэ сэрэгэй албанһаа бусажа ерэмсээрээ республикын эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерстводэ механигаар, удаань главна инженерээр, — тиин нёдондо жэлэй апрельһээ эхилжэ министрээр ажаллана. Энэ хүтэлбэрилхы тушаалнуудта ажаллаха зуураа, эрхим эмхидхэгшэ байһанаа харуулаа. Нүхэр Власов манай этигэл найдабариие харюулхань лабтай, — гээд тэрэ үгэеэ дүүргэбэ.

Байкало-Кударын 35-дахи округто БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта баллотировалагдаха зүбшөөлөө үгэхыень нүхэд **Г. М. Маленковые, Н. С. Хрущевые, Л. М. Кагановичые, А. И. Микояниие** ба **С. И. Власовые** гуйха гэжэ суглаан тогтоогоо.

Закаменай аймаг

Аймагай колхозууд, эмхи зургаанууд болон һургуулинуудта һунгалтын урда тээхи суглаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Һаяхан Мылэ-Бортын сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозойхид БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлээ.

—Бидэнэр депутадта кандидадые дэбжүүлхэдээ,—гэжэ партийна организациин секретарь Монгол Балданов хэлэбэ,—советскэ арадай, парти, правительствын хэрэгэй түлөө бүхы хүсөөрөө оролдодог эрхим хүнүүдээ дэбжүүлхэ ёһотойбди. Тиимэһээ би манай аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Цыбик Балданович Гармаевые** БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлнэб. Нүхэр Гармаев 20 гаран жэлдэ партийна, советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ ябана. Манай аймагта ерэжэ хүдэлмэрилһөөр гурбан жэл болохонь. Энэ үе соо аймагай ажахы болон культурые хүгжөөхын, арад зоной материальна ажана байдалые улам һайжаруулхын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. Цыбик Балданович шадабаритай хүтэлбэрилэгшэ, хүнэй эрилтэдэ анхаралтайгаар хандадаг тула даа аймагай ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй болоо.

Тэрэнэй һүүлдэ хэдэн колхозникууд үгэ хэлэжэ, нүхэр Гармаевай кандидатурые халуунаар дэмжэбэ. Үгэ хэлэһэн хүнүүд тус тустаа ехэхэн уялгануудые абаад, һунгалтын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхыень суглааршадые уряалба.

—Бидэнэр, барилгын бригадынхид, һунгалтын хүндэлэлдэ барилгын модо отолхо февраль һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абанабди, — гэжэ барилгын бригадын гэшүүн Доржо Цыденов хэлээ.

Удаань суглааршад һунгуулиин № 59 Санагын округһоо БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта баллотировалагдаха зүбшөөлөө үгэхыень **Гармаев Цыбик Балдановичые** гуйха гэжэ шиидхээ.

Курумканай аймаг

Барагханай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой уужам һаруул клуб соо колхозой гэшүүд болон хүдөөгэй интеллигентнэрэй һунгуулиин урда тээхи суглаан болобо. Түрүүлэн үгэ абаһан колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ешонов республикын Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Курумканска округһоо Коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэһэн, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Дашинима Тыжебрович Раднаевые** дэбжүүлнэб гэжэ мэдүүлбэ.

Һүүлээрнь үгэ хэлэһэн колхозой бухгалтер нүхэр Бадмаев хадаа Ешоновой дурадхалые һайшаан дэмжэжэ, аймаг дотор нүхэр Раднаевай хэһэн оролдосотой хүдэлмэри тухай суглааршадта тобшохоноор хэлэжэ үгэбэ. Мүн колхозникууд Шагдарон, Лубсанов, багша Тыхеева болон бусад кандидатурыень һайшаан дэмжээ.

Суглаанда хабаадагшад БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар һунгуулиин Курумканска округто нүхэр **Дашинима Тыжебрович Раднаевые** дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол баталан абаба.

Эдеэ хоолой комбинат

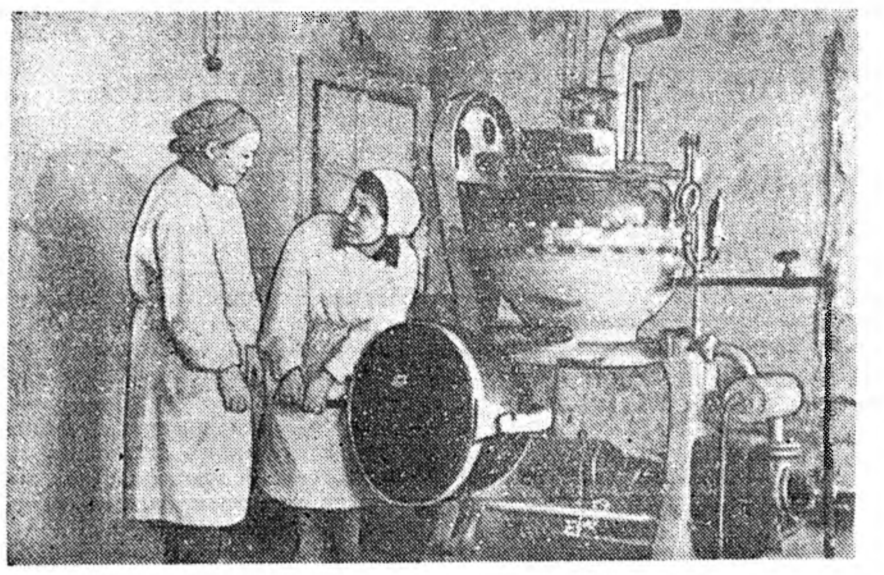

Иволгын аймагай центр Иволгинскдахи аймпищекомбинат арбаад жэлдэ хүдэлмэрилжэ байна. Энэ багаханшье һаа, жэлдээ миллион хахад түхэриггэй элдэб янзын кондитерска зүйлнүүдые гаргадаг комбинат юм. Тус комбинат «Мятна», «Лимонно», «Банан», «Днепровский», «Южный» гэхэ мэтын прянигуудые, «Лимонно», «Лето», «Комбайнер», «Нарезное» гэхэ мэтын печенинүүдые, «Бухарска», «Ликерно», «Медово», «Помадна», «Фруктово-ягодна», «Брусника», «Яблока», «Черная смородина» гэхэ мэтын ба бусад карамель, «Спорт», «Киевскэ помадка», «Коробко» гэхэ мэтын конфетэ гаргадаг. Зарим карамель ба конфетэнүүдынь саарһаар орёогдоһон байна.

Мүнөө эндэ олон процессүүд үшөөл гараар хэгдэнэ. Гэбэшье, удангүй элдэб машинанууд, аппарадууд хүдэлдэг болохо юм. Эндэ түрүүшын машина— электрын хүсөөр хүдэлдэг ваакум-аппарат тодхогдожо байна. Энэ аппарадаар карамель буйлуулан шанагдаха юм. Хүдэлмэриин процессүүдые механизацилхын тулада электрын хүсэ үгэхэ локомобиль тодхогдожо байна.

Пищекомбинат 1954 онойнгоо түсэбые 105,4 процент дүүргэһэн ба түсэбһөө гадуур 201600 түхэриггэй продукци гаргаһан байна. Энэ коллектив нёдондо, урзандашье муу бэшээр хүдэлжэ, түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэн байгаа. Мүнөө эндэ түрүү хүдэлмэришэд олон болонхой. Жэшээнь, карамель орёохо цехын мастер Ольга Ксенофонтовна Филиппова халаанайнгаа нормые 250—260 процент дүүргэдэг. Энэ хүгшэн иимэ ажал дээрэ 25 жэл хүдэлжэ байна. Карамельнэ цехын мастер Раиса Куприяновна Котлыковагай бригадын гэшүүд М. П. Курдюкова, Л. Г. Орлова гэгшэд карамель хэблэлгэ дээрэ, подкатчица Л. А. Каленых гэгшэд нормоёо 150—160 процент дүүргэнэ. Гурилай цехын мастернууд М. Н. Дунаева, А. Г. Кулябина гэгшэд печени үйлэдбэрилгэ дээрэ нормоёо хододоо нэгэ хахадһаа үлүүгээр дүүргэдэг байна.

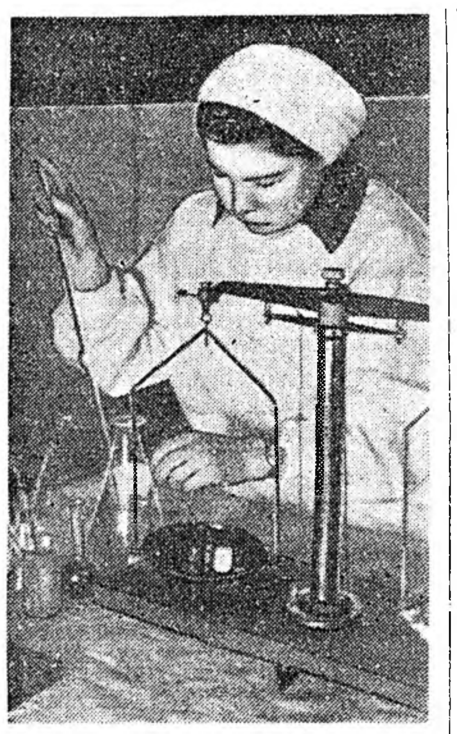

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дээрэхи зураг— пищекомбинадай технолог Екатерина Георгиевна Петухова хожомоо ваакум-аппарат дээрэ хүдэлхэ мастер Р. К. Котлыковае шэнэ аппарадтай танилсуулжа байна. Дорохи зураг— лаборатори соо.

Б. Мунгонов.
Фотонь авторай.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой шиидхэбэриие хитад арад ехээр һайшаана

ПЕКИН, январиин 22. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой үргэн заседани тушаа түрүү бэшэгые «Женьминьжибао» газетэ мүнөөдэр тунхаглаа.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой баталан абаһан документнүүд арадуудай бодото эрилтэнүүдые хүсэдөөр элишэлэн мэдүүлхэ зуураа, атомна дайнда бэлэдхэлгэдэ эсэргүүсэн, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые болон аюулгүй байдалые хангахын түлөө тэмсэлэй замые тэдэндэ эли тодоор заажа үгэнэ гэжэ статья соо хэлэгдэнэ.

США-гэй агрессивнэ бүлэгүүдэй сэрэгэй бэлэдхэл ехээр хэжэ байһые тэмдэглэхэ зуураа, атомна дайнда эсэргүүсэн, атомна энергиие имагтал амгалан ажалда хэрэглэхын түлөө тэмсэл хадаа эб найрамдалые хамгаалхын тулада бүхы оронуудта дэлгэржэ байһан хүдэлөөндэ шухала шатань боложо үгэнэ гэжэ газетэ бэшэнэ.

Атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар Советскэ Союзай амжалтанууд, мүн атомна болон водородно зэбсэг хорихын түлөө тэрэнэй хэдэг шууд сэхэ тэмсэл хадаа атомна дайнай американска түсэбүүдтэ эсэргүүсэн эб найрамдалай түлөө бүхы дэлхэйн арадуудай дунда дэлгэржэ байһан хүдэлөөндэ хүсэтэ дэмжэлтэ боложо үгэнэ.

Газетэ түгэсхэлдөө иигэжэ бэшэнэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряае 600 миллион тоото хитад арад шууд дэмжэхэ зуураа, тэрэниие бэелүүлхын тулада тодорхой хэмжээнүүдые эдэбхитэйгээр абаха байна. Бүхы дэлхэйн арадууд Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряае шууд дэмжэн, өөһэдынгөө нэгэдэмэл ябуулгануудаар атомна дайнда бэлэдхэхэ гэмтэ түсэбүүдые таһалдуулжа, бүгэдэниитын эб найрамдалые хамгаалха, атомна энергиие хүнүүдэй аша туһада зорюулха бэзэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

„Атомна дайнда бэлэдхэлгэдэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн уряа“

БЕРЛИН, январиин 22. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой шиидхэбэринүүд тухай дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые берлинскэ демократическа газетэнүүд тунхаглана. Бюрогой баталан абаһан документнүүдые «Нейес дейчланд» газетэ тунхаглаа. Тиихэдээ, парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталжа бэелүүлгые таһалдуулха, германска милитаризмые һэргээлгэдэ һаад ушаруулха гэжэ хэлэгдэһэн үгэнүүдыень, бүхы оронуудта атомна зэбсэгэй запасуудые усадхаха ба тэрэниие үйлэдбэрилгые зогсоохо гэһэн эрилтыень эли тодоор илгаруулжа толилһон байна.

«Атомна дайнда бэлэдхэлгэдэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн уряа. Венэдэ шухала документнүүд баталан абтаба» гэһэн гаршагтайгаар Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой шиидхэбэринүүд тухай мэдээсэлые «Трибюне» газетэ тунхаглаа.

Атомна дайнай аюулда эсэргүү тэмсэлдэ элсүүлэн эмхидхэхэ шиидхэбэринүүд

СОФИ, январиин 22. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой заседаниин хүдэлмэриин дүнгүүдые Болгариин хэблэл үргэнөөр тайлбарилна. Заседани дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүд тон ехэ удхашанартай гэжэ «Работническо дело» гэжэ газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой баталан абаһан документнүүд — деклараци, дэлхэйн арадуудта хандалга, Европын арадуудта хандалга — түүхэтэ удхашанартай. Эдэ документнүүд хадаа аюулай ямар ехэ байһые, тэрэнэй юун дээрэһээ гаража байһые эли тодоор заажа үгэнэ, энэ аюулһаа зайсахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхыень арадуудые уряална гэжэ «Отечествен фронт» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Болгарска арад хадаа, эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд шэнгеэр, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Бюрогой шиидхэбэринүүдые ехээр һайшааха зуураа, тэдэниие бэелүүлхын тулада бүхы юумые хэхэ байна гэжэ газетэнүүд бултадаа онсо тэмдэглэнэ.

Французска коммунистическэ партиин ЦК-гэй пленум болохонь

ПАРИЖ, январиин 22. (ТАСС). «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Французска коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй пленум январиин 26, 27-до Парижда болохо байна. Пленумэй зүбшэхэ зүйлдэнь иимэ асуудалнууд ороно:

1. Германска милитаризмые һэргээлгэдэ эсэргүүсэн, хүдэлмэришэ ангиин ба олониитэ ажалшада[...] эрилтэнүүдые хамгаалхын, уршаг[...] атомна дайе зайсуулхын түлөө тэ[...]сэл (элидхэлшэ Жак Дюкло);
2. Кантональна һунгалта (эли[...]хэлшэ Вальдек Роше).

Баруун Германиие зэбсэглэлгэдэ эсэргүүсэлгэ

Эб найрамдалай французска национальна Соведэй шиидхэбэри

ПАРИЖ, январиин 22. (ТАСС). Германиие зэбсэглэлгэдэ эсэргүү тэмсэлэй национальна үдэрые февралиин 6-да бүхы Франци дотор үнгэргэхэ гэжэ эб найрамдалай Национальна соведэй бюро тогтоогоо. Бюрогой мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Хэрбээ дайнай болоо һаань атомна зэбсэг хэрэглэлгые хуулита болгохо гэһэн шиидхэбэри 1954 оной декабриин 17-до Хойто-атлантическа союзай совет баталан абаа. Энэ шиидхэбэри вермахтые һэргээхэ аюулые бүри ехэ болгоно. Тиихэдэ энэ армида атомна зэбсэг үгтэхөөр хараалагдаһан байна. Хэрбээ парижска хэлсээнүүдэй эсэслэн баталагдаа һаань энэ аюул бүхы Европодо тохёолдохо болоно.

Францида, бусад оронуудта, илангаяа Германида дэлгэржэ бай[...]һан буруушаалгын хүдэлөөн вермa[...]тые һэргээхэ түсэбүүдые таһалдуу[...]жа шадаха байна».

Буу зэбсэг хуряахын түлөө эх[...]нэрнүүдэй тэмсэлэй национальн[...] үдэр январиин 30-да бүхы Франц[...] дотор үнгэргэгдэхэ юм гэжэ урд[...] тээнь мэдээсэгдээ һэн. Энээнтэй да[...] шарамдуулагдан, ороной олонхи д[...] партаментнуудай эхэнэрнүүдэй о[...]ганизацинуудай түлөөлэгшэдэй уу[...]залга январиин 28-да Парижда бо[...]лохо байна. Энэ зүблөөндэ хабаа[...]далсахын тулада хилын саанаһа[...] олон тоото айлшад уригдаһан бай[...]ха юм. Тусхайлбал, Баруун Герма[...]ниин, Бельгиин болон Голландии[...] эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэд энэ зүб[...]лөөндэ хабаадалсаха зүбшөөлөө үг[...]һэн байна.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэвенгерскэ конгресстэ венгерскэ арад бэлэдхэл хэнэ

БУДАПЕШТ, январиин 22. (ТАСС). Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэвенгерскэ дүрбэдэхи конгресстэ венгерскэ арад бэлэдхэл хэнэ. Энэ конгресс февралиин пүүлбагаар болохо юм.

«Боршод областиин эб найрамдалые хамгаалха комитет Баруун Германиие дахин зэбсэглэлгэдэ эсэргүү буруушаалга доро гар табилга эмхидхэнэ. Гурбан үдэрэй турша соо 40 мянган хүн энэ документдэ гар табиһан байна.

Баранья областиин бүхы ажала[...] хүн зоной түлөөлэгшэд конгресс[...] бэлэдхэл хэлгэдэ хабаадалсана. Эн[...] область дотор эб найрамдалай тал[...] баригшадай 4 мянга шахуу суглаа[...] болоо.

Бүхы Венгриин эб найрамдала[...] тала баригшад Баруун Германии[...] дахин зэбсэглэлгэдэ эсэргүү, париж[...]ска хэлсээнүүдтэ эсэргүү эрид шуу[...] буруушаалгануудые мэдүүлнэ.

Французска правительство шэнэдхэн байгуулагдаба

ПАРИЖ, январиин 21. (ТАСС). Правительствын составта хубилалта болоһон тухай министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Мендес-Франс мэдээсээ гэжэ Франс Пресс агентство дамжуулба.

Тусхайлбал, гадаадын хэрэгүүдэй министрээр Эдгар Фор; финансын, экономикын ба түсэблэлгын министрээр Робер Бюрон; национальна оборонын министрээр Жа[...] Шевалье; зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министрээр Бурж ес-Монури; юсти[...]цын министрээр Эммануэл[...] Тамиль; портфельгүй министрээ[...] Герэн Де Бомон; далайн саана[...] территоринуудай хэрэгүүдые эрхил[...]хэ министрээр Жюглас; худалда[...] наймаанай флодой министрээ[...] Шмитлейн томилогдоһон байна.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШӨӨЛ

Тугалые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлхэ арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ

Республикын зарим колхозууд, һүнэй-товарна фермэнүүд ажахын үнгэрһэн жэлдэ үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаба. Сэлэнгын аймагай племенной табан фермэнүүд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 гаран литр һү һааһан байна. Жэшээнь, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой племенной фермэ 80 үнеэнэй туд бүриһөөнь 3089 литр һү һаагаа. Республикын зарим колхозуудай нютагай үүлтэрэй үнеэдэй фермэнүүдтэ һү һаалга мүн нилээд дээшэлүүлэгдээ. Иволгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича», Тарбагатайн аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ болон республикын бусад 7 колхозуудай нютагай үүлтэрэй үнеэдэй фермэнүүдтэ үнеэн бүриһөө 1000 гаран литр һүн һаагдаа.

Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ һү һааһан түрүү һаалишад олон. Сэлэнгын аймагай һаалишад Цырендоржиева, Лумбунова, Будажапова, Жалсанова, Будаева болон бусад хамта 8 һаалишад үнеэн бүриһөө 3000—5000 литр һү һааһан байна. Тэрэшэлэн нютагай үүлтэрэй үнеэдэй фермын һаалишад, жэшээлхэдэ, Кударын аймагһаа Очиртарова; Сэлэнгын аймагһаа Цыдыпова, Иволгын аймагһаа Педынина, Дамбаева, Прибайкальска аймагһаа Алемасова, Настникова, Бичурын аймагһаа Панькова болон бусад 1500—1750 литр һү һаагаа.

Наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ зоримгойгоор нэбтэрүүлһэнэй, хамагай түрүүндэ үнеэдэй харууһалга, эдеэлүүлгэ үндэһөөрнь һайжаруулһанай ашаар түрүү колхозууд, фермэнүүд болон һаалишад һү һаалгаар амжалта туйлаа. Манай республикын колхозууд саашадаа үнеэдһээ һү ехээр һаажа шадаха аргатай гэжэ түрүү һаалишадай дүй дүршэл харуулна.

Гэхэтэй хамта, республикын олохон аймагууд болон колхозуудта үнеэдһээ һү һаалга, тэрээнһээ ородог олзо доход бага байһан зандаа. Ториин аймагай колхозууд жэлһээ жэлдэ үнеэдһээ бага һү һаана. Энэ аймагта нёдондо бүхы дээрээ үнеэн бүриһөө 285 литр һүн һаагдаа. Тэрэшэлэн Ахын, Закаменай, Зэдын, Хэжэнгын, Хориин аймагуудай колхозууд бага һү һаана.

Үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һаад хэжэ байһан юумэн юуб гэхэдэ, зарим газарта малажал хуушанай, гээгдэнги аргаар эрхилэгдэнэ, түрүү арга удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Үнеэдһээ һү ехээр һаахын тулада эдеэлүүлгэ, харууһалгыень һайжаруулхаһаа гадна, үшөө тугалые эхэһээнь һалгаажа, түлигдэдэггүй байрада түлжүүлгэ, үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һаалга гэхэ мэтын научна зүб үндэһэ баримтатай, зоотехническэ хэмжээ-ябуулгануудые нэбтэрүүлхэ гээшэ ехэ удхашанартай.

Тугалые эхэдэнь табижа һаадаг арга үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һаад ушаруулдаг байна. Юуб гэхэдэ, тугалда хүхүүлһэн һү тухайлхын аргагүй. Тиигэжэ, тугалда ехэ һүн хүхүүлэгдэдэг.

Тугалые эхэдэнь табингүй түлжүүлхэ гэхэ гү, тэдэниие гараар тэжээлгэ хадаа һү һаалгые нилээд ехэ болгохо, тугалнуудые һайнаар түлжүүлхэ арга олгоно. Тугалые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлдэг түрүү ажахынуудай дүй дүршэл энэ аргын ашагтай туһатай байһаниие харуулна. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо нютагай һайжаруулагдаһан үүлтэрэй үнеэдэй нэгэ гүүртэдэ бүхы тугалнуудынь 1953—1954 онуудай туршада эхэһээ һалгаагдажа түлжүүлэгдэһэн байгаа. Түрүүшын жэлдэ тус гүүртэдэ һаагдаһан һүн бусад гүүртынхиһээ хоёр дахин ехэ байгаа һэн. Гэбэшье, тэдэ гүүртэнүүдэй мал адляар эдеэлүүлэгдэжэ байгаа. Бичурын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой малшадай хүдэлмэриин дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ боломоор. Энэ колхозой һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд зоотехник Н. М. Десятовай туһаламжаар 1951—1953 онуудта 217 толгой һаамхай үнеэдээ тугалынь хүхүүлэнгүй һаадаг болоһон байгаа. Тэрэнэй үрэ дүн удангүй харагдаа. Һүүлэй гурбан жэлдэ тугалнуудые гараар тэжээдэг болоһон дээрэһээнь һү һаалга 3 дахин, һүнэйнь тоһолиг нэгэ процентээр ехэ болгогдоо. 1951 ондо тугалаа хүхүүлэн үнеэ һаахадань, үнеэн бүриһөө 450 литр һүн һаагдаһан байгаа. 1952 ондо олонхи тугалаа эхэһээнь һалгаажа, үнеэ һаахадань 1092 литр, 1953 ондо 1200 литр һүн һаагдаба. Энэ түрүү колхозой дүй дүршэл бусад аймагуудай олохон колхозуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ эхилэнхэй. 1954 ондо Закаменай аймагай 7 колхозууд тугалнуудые эхэһээнь таһалжа түлжүүлээ. Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз Үшөөтэйн МТС-эй зоотехник Е. Н. Шевляковагай хүтэлбэреэр үнгэрэгшэ жэлдэ 100 толгой үнеэдэй тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлээ. Энэ хэмжээ-ябуулгань һү ехээр һааха арга олгоо. Зэдын, Баргажанай, Бичурын болон бусад аймагуудта тугалнуудые гараар тэжээхэ арга нэбтэрүүлэгдэнхэй. Республикын бүхы колхозуудта 1954 ондо 12 мянга гаран тугал эхэһээ һалгаагдан түлжүүлэгдэбэ. Энэ хадаа түрүүшын алхам болоно. Республикын бүхы колхозууд ойрын жэлнүүдтэ бүхы тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлдэг болохо ёһотой.

2—3 жэлэй туршада үнеэдые дадхааһаар, шэнэ аргаар һаалгада оруулхада таатай байдаг. Энэ арга дэлгэрүүлхын тулада түбхын түрүүндэ үнеэдэй олоороо түрэхэһөөнь урид байра байдалыень бэлдэхэ, нарай түлнүүдэй байха таһалга ами аминдань түхеэрхэ, мүн ехэ болоһон тугалнуудые олоорнь байлгаха байра һүнэй амһарта, полотенцэ, халат гэхэ мэтые бэлдэхэ шухала.

Хамагай түрүүн һайжаруулагдаһан үүлтэрэй, удаань—нютагай үүлтэрэй үнеэдые тугалгүйгөөр һаажа эхилхэ хэрэгтэй. Һая гараһан тугалнуудые 15—20 хоног соо байлгаха таһалганууд хэгдэхэ ёһотой.

Тугалнуудые гараар тэжээдэг болоходоо байрыень һайнаар бэлдэхэ, сэбэрлэхэ, хана, шалыень дезинфекцилхэ, сагаадаха хэрэгтэй. Тугалнуудые ходо сэбэр байрада байлгаха шухала. Тугалай байранууд хододоо нэгэ жэгдэ температуратай — түлигдэдэггүй байрань—3—7 градус шахуу температуратай байха ёһотой. Байра соогуурнь һалхи үлеэлгэжэ болохогүй. Тугалай байра бүхэндэ томошог болоһон тугалнуудай ябаха хашаа, байра доторнь уһа, һү бүлеэсүүлхэ таһалга байха ёһотой. Түрэлгын таһагые тугалай байрын дэргэдэ түхеэрхэ шухала.

Тугалай элүүр энхэ байхын тулада түрэхэ үнеэд һүүлшын хоёр һара соо һайнаар эдеэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Үнеэдые саг соонь шэргээхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Үнеэ түрэхэһөөнь 50—60 хоног урид шэргээхэдэ эгээл таарамжатай юм. Тугалые гараар тэжээлгэдэ оруулха эгээн харюусалгатай үе тугалай һая гараһан үеэр дайралдадаг. Олонхи ушарта тугалай гарахада эхэдэнь долёолгодог байна. Үнеэдые тугалһаань һалгаажа, шэнэ аргаар һааха гэжэ шиидэхэдээ тугалынь долёолгожо болохогүй, харин тугалай гаран сасуу сэбэр полотенцээр аршаад, дезинфекци хэгдэһэн таһалга соо оруулха.

Үнеэнэй түрөөд, нэгэ бага амарһанайнь һүүлээр һаахада болохо. Тиигээд тугалдань эхынь уураг заатагүй уулгаха хэрэгтэй. Гараһаар час хахад болоод байхадань тугалые эдеэлүүлдэг юм. Тиихэдээ тэрэнэй амидын шэгнүүрэй зэргээр 0,5—1 литр уураг уулгаха, түрүүшын эдеэлүүлгын һүүлээр 2—3 час болоод, дахин 1,0—1,5 литр һая һаагдаһан уураг уулгаха зэргэтэй. Хэрбээ үнеэнэй һү гаража үгөөгүй һаа, тэрэниие һааха үедөө талханай һагшадаһа худхажа уулгаха, мүн корнеплод үгэхэ, тиихэ зуураа дэлэнгыень эльбэжэ, массаж хэхэ хэрэгтэй. Һааха бүхэнэйнгөө урда тээ үнеэдэй дэлэн бүлеэн, сэбэр уһаар угаажа, полотенцээр хататарнь аршаха шухала.

Түрүүшын үдэрнүүдтэ тугалые сүүдхэдээ 5—6 дахин эдеэлүүлдэг юм. Тиихэдээ эдеэлүүлгын хоорондохи сагые алдангүй, хододоо тэрэл частань эдеэлүүлхэ ёһотой. Тугалай элүүр энхэ байхын, түргэн томо болохын тулада шадаал һаа уураг ехээр уулгахада һайн гэжэ түрүү һаалишадай дүй дүршэл харуулна. Манай республикын эрхэ байдалда тугалай гараһан түрүүшын сүүдхэдэ 4—4,5 литр уураг, хоёрдохи, гурбадахи сүүдхэдэнь—4,5—5, дүрбэдэхидэнь—5—5,5, саашадаа 20 сүүдхэ хүрэтэрнь—6—6 литр һү уулгахада болохо байна. Тугалай амидын шэгнүүрһээ, племенной шанарһаа, ямар шэглэлтэйгээр түлжүүлэгдэхэ байһанһаа боложо, тэдэниие колхозой зоотехнигэй гү, али ветеринарай табиһан нормын ёһоор эдеэлүүлхэ ёһотой. Тугалые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлхэдээ хүхэлтэтэй амһарта хэрэглэхэ шухала. Иимэ амһарта худалдан абаха хэрэгтэй.

Тугалай гараһаар арбаад хоноод байхада дулаахан үдэр газаагуур ябуулха хэрэгтэй. Үбэлэй хүйтэндэ тугалые үдэртөө 3—4 дахин ойро зуурахана газаа гаргаха ёһотой. Дулаан байхада тугал бүхэли үдэртөө газаа байлгагдаха зэргэтэй.

Тугалай 15—20 хоногтой болоходонь профилакториһоо гаргажа, тугалай байрада оруулдаг юм. Тэндэ тэдэниие тусхай тугалшан харууһалдаг байна. Профилакторидо байһа[...] тугалнуудые тугалшан гү, үгышье һаа, тугалай байрада оруулагдах[...] хүрэтэрнь тэдэниие һаалишан хару[...]һалдаг. Тугалай байра соо тугалнуу[...] ганса гансаараа гү, али хоёр—табаа[...]раа тусгаар таһалгануud соо бай[...]гагдана. Тугал бүхэндэ 1,5—2 ква[...]ратна метр талмай хүртэхэ зэргэт[...]

Тугалнууд профилакториһоо туга[...]лай байрада оруулагдахадаа га[...]сал эхынгээ һүөөр бэшэ, харин х[...]лимол һүөөр сүүдхэдээ 3—4 дах[...] эдеэлүүлэгдэдэг болохо ёһотой. Са[...]шадаа машиндагдаһан һүөөр т[...]жээгдэдэг болоходоо сүүдхэдээ гу[...]ба гү, заримдаа хоёр дахин һү уда[...]

Машиндагдаһан һүөөр тугал[...] таба-зургаа һаратай болоторнь эде[...]лүүлхэ ёһотой. Тугалда уулгаха м[...]шиндагдаһан һүнэй үгы гү, али д[...]тамаг байгаа һаань, белок ехэт[...] холимол концентрированнэ тэжэ[...] (соябын шрот, лёной гү, али улһана[...] эдеэнэй шахадаһа) эдюулхэдэ бол[...]но. Тугалай 15 хоногтой болоһо[...] һоонь хойшо һайн үбһэ эдюулж[...] һургадаг юм. Тугалай һүөөр тэжэ[...]дэжэ байһан үедэ тэрээндэ үбһэ д[...]ран соонь эдюулхэдэ болохо. Бэ[...]шээридэ гараха үедөө тугал шэш[...]жэ бололог. Тиимэһээ эртынш[...] оройншье тугалнуудые ногоон дээ[...] дадхааһаар бэлшээхэ хэрэгтэй. Ти[...]хэдээ хүйтэн шүүдэртэй ного[...] эдюулжэ болохогүй. Хэрбээ тугала[...] шэшээ һаань, үбһэ үгэлсэхэ ёһото[...] Тугалай зундаа байха газарта һал[...] бороо халхалха сарай, һарабш[...] бэлдэхэ шухала. Һү бэлшээри дээ[...] абаашажа, тугалда уулгахада та[...]рамжатай байдаг.

Һү уухаяа болихо үедөө тугал яһ[...]ла томо болоһон, бэхижэһэн байд[...] тула бүдүүн, шэмэтэ, концентриро[...]ваннэ тэжээл эдидэг байна. Энэ үе[...] тугал 120—140 килограмм амид[...] шэгнүүртэй болоһон байха ёһотой.

А. НИКОЛАЕВ, БМАССР-э[...]
Хүдөө ажахын министерствы[...]
ахалагша зоотехник.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 31-48, культуры и быта, промышленности — 35-11, местной информации и писем— 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00360. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 46.